

VINERI 25 AUGUST 2000 • ANUL III (L) NR. 34

FOAIA românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

*„Poți învăța în patru
feluri: pentru școală,
pentru viață, pentru tine
și pentru orîșicine.”*

N. IORGA

Problema actuală a familiilor: Cît ne costă începerea școlii?

Minoritățile au fost invitate în Parlament

Ne-am dus în România după hrană sufletească

CALENDAR ORTODOX

28 august, luni – Cuv. Moise Etiopianul; Sf. Mc. Diomid și Lavrentie; Sf. Ana Proorocița
29 august, marți – (†) Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul (Post)
30 august, miercuri – Sf. Alexandru, Ioan și Pavel cel Nou, patriarhii Constantinopolului
31 august, joi – Punerea în raclă a brîului Maicii Domnului
1 septembrie, vineri – † Cuv. Simeon Stîlplnicul și mama sa Marta (Începutul anului bisericesc)
2 septembrie, sîmbătă – Sf. Mc. Mamant; Sf. Ioan Postitorul, patriarhul Constantinopolului
3 septembrie, duminică – Sf. Sfințit Mc. Antim, episcopul Nicomidiei; Cuv. Teoctist Duminica a XI-a după Rusalii (Pilda datornicului nemilostiv); Ap. I Cor. IX, 2-12; Ev. Matei XVIII, 23-35; Glas 2; Voscr. 11

AGENDĂ

28 august

1749 – s-a născut scriitorul german *Johann Wolfgang Goethe*.

30 august

1265 – prima mențiune documentară a *Hunedoarei*.

1535 – s-a terminat înălțarea *Bisericii Sf. Dumitru* din Suceava, ctitorie a lui *Petru Rareș*, domn al Moldovei.

1987 – s-a stins din viață *Gheorghe Nistor* din Micherechi, dansator popular, distins cu premiul „Maestru al artei populare”.

31 august

1867 – s-a stins din viață poetul simbolist francez *Charles Baudelaire*.

1899 – s-a născut, la Kevermes, poetul vestitorul chitighăzean *Teodor Șimonca*.

1997 – s-a stins din viață, la numai 36 de ani, *Diana*, prințesa Marii Britanii, suferind un accident rutier fatal la Paris.

1 septembrie

1757 – *Dimitrie Eustatievici* încheie redactarea primei gramatici românești.

2 septembrie

1958 – a avut loc prima ediție a concursului și festivalului internațional de muzică „*George Enescu*”.

3 septembrie

1887 – moare, la Blaj, *Timotei Cipariu*, militant patriot și cărturar ardelean din epoca pașoptistă, ziarist, însemnat lingvist și filolog. De numele lui se leagă depunerea bazelor filologiei românești moderne și ale lingvisticii române istorice. El face prima descriere fonetică a limbii române. A fost primul om de cultură ardelean care a folosit, încă din 1833, scrierea cu litere latine. A fondat și a condus cel dintîi periodic român de filologie, revista „*Archiv pentru filologie și istorie*”.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Comentariul săptămînii

Trebuie să-l cinstim pe Sfîntul Ștefan,
dar fără să uităm cine sîntem...

A fost o căldură aproape insuportabilă în ziua de 20 august. La orele amiezii mai ales. La Micherechi, de la ora 11.30 s-a ținut în centrul satului, în

multe luni în urmă, cînd s-a ridicat problema inaugurării acestei statui. Se știe că ziarul local, fiind singura publicație din sat, este citit de mulți localnici.

Pr. Ioan Bun sfințește bustul regelui maghiar Ștefan cel Sfînt, și drapelele

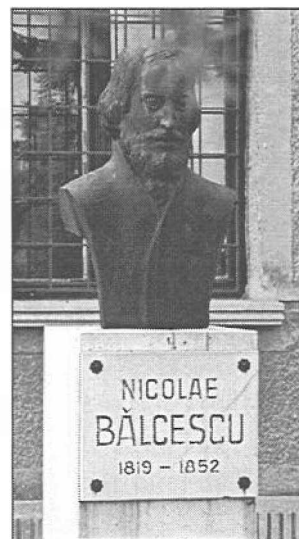
față cu biserica ortodoxă română, inaugurarea bustului regelui Ștefan cel Sfînt și a unei plăci în amintirea mileneului.

Trecătorul a putut vedea timp de mai multe zile o pregătire febrilă: s-a zugrăvit fosta „casă a popii”, s-au plantat flori, au fost ridicate două statui acoperite cu pînză albă, s-a construit o scenă în aer liber, iar duminică dimineața s-au adus scaune în partea umbrasă a terenului. Conducerea satului s-a pregătit în mod convenit pentru sărbătoarea națională, care a fost cinstită în toate orașele și satele din Ungaria.

Și totuși, succesul nu a fost cel așteptat. Prea puțini michecheni au participat la momentul festiv. Poate i-au împiedicat temperaturile caniculare sau botezul, care s-a ținut la biserica baptistă din sat. Din motive de sănătate, n-a fost de față nici primarul *Gheorghe Ruja*, ceremonia fiind coordonată de viceprimarul *Ioan Radici*.

Despre această inițiativă s-a discutat, s-a scris și înainte de 20 august. În revista locală, *Jurnalul*, s-a scris deja cu mai

Că planul totuși s-a putut înapoi, înseamnă că mulți michecheni n-au înțeles de ce sînt de părere contrară unii localnici și intelectuali.

O statuie uitată

Nimeni nu contestă că trăind în Ungaria și minoritățile, astfel și românii, trebuie să cinstească sărbătorile statului și personalitățile istorice ale acestuia. Dar nu o dată am auzit că noi trebuie să fim buni cetățeni

ai țării tocmai prin păstrarea valorilor noastre culturale, a limbii și tradițiilor noastre, căci toate acestea dau Ungariei colorit bogat. Ultima dată președintele țării *Mádl Ferenc* și ministrul justiției *Dávid Ibolya* ne-a spus asta la sărbătoarea din 17 august, organizată pentru minorități în Parlamentul din Budapesta, dar și premierul *Orbán Viktor* a susținut acest lucru cu ocazia vizitei sale la Micherechi, în toamna anului trecut. Se accentuează de nenumărate ori: Ungaria vrea să se integreze în Europa nu cu minorități asimilate, ci cu minorități viabile, marcante care-și cunosc trecutul și valorile.

Pînă acum, Micherechiul a avut o singură statuie. În fața clădirii fostei Cooperative agricole, cu peste un sfert de veac a fost ridicat bustul lui *Nicolae Bălcescu*. Cooperativa agricolă a purtat numele acestui politician român. Școala generală poartă și azi numele lui Bălcescu. De la dascălul pensionar *Gheorghe Dulău* am aflat că din 1973, de la inaugurarea bustului, o singură dată au fost depuse aici coroane de flori în amintirea politicianului, care a luptat pentru împrietenirea poporului român și maghiar.

Nu știm dacă și atunci, la începutul anilor '70, au fost păreri diverse despre bustul lui Bălcescu. Însă în legătură cu cel al regelui Ștefan cel Sfînt, mulți au nedumeriri.

Unii se întreabă: de ce să nu avem și noi un bust al regelui maghiar, cînd și patriarhul Constantinopolului, *Bartolomeu I*, a comunicat simbătă la Budapesta că Biserica Ortodoxă Răsăriteană l-a recunoscut ca sfînt pe regele Ștefan I al ungurilor?

Alții susțin însă că: ar trebui să ne cunoaștem mai bine istoria noastră, să cinstim personalități istorice românești sau cele care au luptat pentru înțelegerea și apropierea celor două popoare.

Există dovezi că acest lucru în alte părți funcționează: locuitorii satului bichișean, *Szabadkígyós*, au dezvelit la 20 august un bust al grofului *Wenckheim József*, întemeietorul comunei, iar sîrbii din *Szentendre* au denumit piața din fața bisericii ortodoxe sîrbe după *Vujicsics Tihamér*, renumitul cercetător de muzică.

Eva Iova

La Bătania se caută
un învățător român

Școala generală românească din Bătania lansează un concurs pentru ocuparea postului de învățător pentru clasele 1-4. Printre criterii figurează ca cel care candidează să aibă și specialitatea de română.

Informații suplimentare puteți solicita de la directorul *Iulia Olteanu*, la numărul de telefon: 68/456-126.

Ziua Culturală a Românilor din Ungaria

— Puțin altfel decât pînă acum —

La ședința Comisiei culturale a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, care a avut loc vinerea trecută la Giula, s-a decis despre organizarea zilei culturale a românilor de pe aceste meleaguri. Membrii comisiei propun însă câteva noutăți care ar aduce aspecte noi acestei manifestări, care pînă acum — conform tradițiilor — s-a axat pe prezentarea dansurilor populare. Următoarea zi culturală urmează să acorde atenție în primul rînd cîntecelor populare, gen care este tot atît de valoros, dar care multă vreme s-a ascuns în dosul dansurilor. Se va cere ajutorul comunităților locale pentru alegerea melodiilor, respectiv pentru găsirea interpreților cunoscuți și mai puțin cunoscuți din satele noastre. Comisia culturală consideră că genul cîntecului popular este neglijat la noi, deși este o formă autentică de manifestare a apartenenței la o anumită naționalitate, cu care des ne mai putem înfrîna la diferitele petreceri românești. De aceea merită să se depună eforturi pentru înfrîngerea și chiar pentru practicarea acestei plăceri. Accentul va cădea deci, pe cîntecele populare din satele noastre românești, dar membrii comisiei au decis să se stimuleze

și prezentarea pieselor orchestrale, fără ca se renunțe nici la posibilitatea prezentării dansurilor populare. Se propune ca Ziua Culturală a Românilor din Ungaria să aibă și alte programe mici, ca de exemplu o expoziție alcătuită din piesele bisericești, care sînt supuse sistematizării la Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria. Aceste valoroase piese au fost adunate aproape din toate parohiile ortodoxe, iar unele au fost și restaurate, încît ele pot constitui o adevărată curiozitate. Pe lîngă aceasta se propune prezentarea celui CD care va conține cîntecele populare a trei interpreți români din Ungaria: Eva Cozma Frătean, Svetozar Unc și Vasile Pap. Compact discul care va apărea la începutul lunii septembrie, după planurile organizatorilor va fi prezentat de interpreți, respectiv de realizatorii din Seghedin. Comisia culturală a AȚRU dorește să pună accent potrivit și pe organizarea unor curse speciale care ar aduce la manifestarea românească publicul interesat din localitățile românești. Conform planurilor, Ziua Culturală a Românilor din Ungaria se va desfășura la 14 octombrie a.c., la Centrul Cultural din Giula.

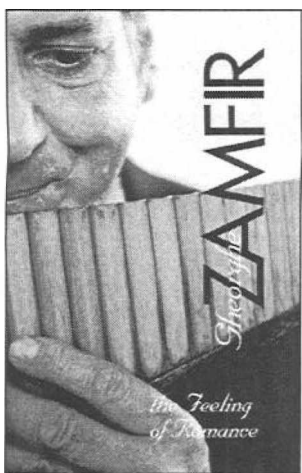
Tiberiu Boca

Gheorghe Zamfir, fruntaș în Ungaria

De 25 de ani încoace, cel mai bine vîndut muzician român în străinătate este, fără îndoială, Gheorghe Zamfir. Discurile lui se vînd deopotrivă și pe Bătrînul Continent, dar și în Statele Unite, Canada sau Australia. Promovat în România de Electrecord, Zamfir a ajuns cunoscut în întreaga lume după 1974, anul cînd a semnat contractul cu casa de discuri Philips/EMI.

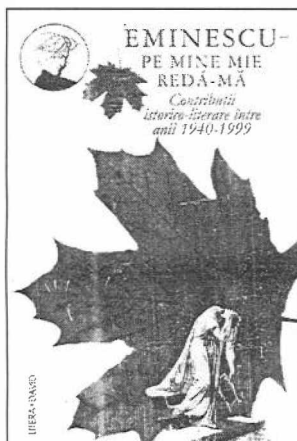
Mahasz Top 40 este un clasament care prezintă, săptămînal, situația celor mai bine vîndute albume muzicale din Ungaria. În intervalul 28 iulie — 3 august 2000, locul 1 în acest top era ocupat, pentru a doua săptămînă consecutiv, de Gheorghe Zamfir și albumul „Feeling of Romance” (EMI).

Este de remarcat că nume

sonore ale muzicii internaționale ocupau poziții inferioare: Bon Jovi (locul 5), Britney Spears (6), Eminem (11), The Corrs (14), Sting (16), Eric Clapton & B.B. King (18), Whitney Houston (37) ș.a.m.d.

Cercetători din Ungaria în anul Eminescu: Gáldi László și Gheorghe Petrușan

Cu prilejul aniversării a 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, editurile „Litera” din Chișinău și „David” din București au pomit o muncă temerară de realizare a zece volume cu și despre Eminescu.

Ciclul *Corpus Eminescu* este o ediție antologică și critică realizată de profesorii Cristina Crăciun și Victor Crăciun, sub patronajul spiritual al academicianului Eugen Simion, președintele Academiei Române. Dacă primele patru volume din acest corpus sînt rezervate receptării lui Eminescu în creații lirice și în efigii artistice (tablouri, sculpturi, monede, timbre) dedicate poetului, volumele cinci și șase fac un inventar al principalelor contribuții critice asupra operei eminesciene.

Purtînd drept moto cunoscutul vers din *Odă (în metru antic)* „Pe mine mie redă-mă”, volumul al cincilea cuprinde perioada de studii critice apărute între 1889-1939. Volumul al șaselea, de care ne ocupăm, este și cel mai vast și acoperă perioada 1940-1999, cea mai bogată în exegeze. Este realizat de cercetători din România, Republica Moldova și celelalte comunități românești, fiind o „selecție grea și temerară de vreme ce s-au scris zeci de mii de pagini de cercetări și caracterizări atît de diverse fiecărei etape și personalități, dar care luminează fațetele eminescianismului” (Eugen Simion, pag. 10, Prefața la volumul 6).

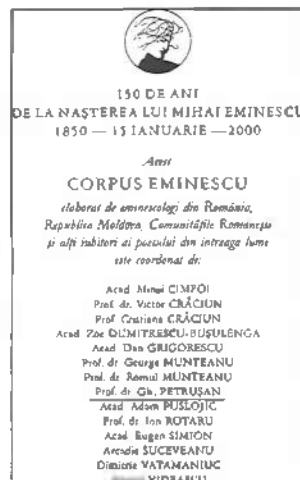
Semnalăm în acest colectiv de coordonare a volumului, alături de academicienii: Mihai Cimpoi, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Dan Grigorescu, Adam Puslojić, Eugen Simion și pe profesorul universitar dr. Gheorghe Petrușan din Seghedin.

Volumul al șaselea cuprinde o prefață semnată de Eugen Simion, umată de șazeci și șase de studii, semnate de cunoscuți eminescologi din România precum: Șerban Cioculescu, D. Popovici, Iorgu Iordan, Mircea Zăciu, Ioan Negoșescu, Constantin Noica, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Ioana M. Petrescu, T. Codreanu, D. Vatamaniuc etc., alături de studii semnate de Iurii Kojevnikov (Rusia), Gheorghe Hafliciu (Cernăuți), Mihai Cimpoi (Chișinău), D. Popovici (Chișinău), Amrita Bosbe (India), figurînd texte referitoare la toată problematica scriului eminescian.

Volumul redă și două contribuții esențiale în eminescologie semnate de cercetători din Ungaria.

Primul studiu este semnat de Gáldi László: *Centenarul unei elegii uitate: Cîntecul lăutarului* (pag. 204-212) transcris după *Caietele Mihai Eminescu numărul 1*, Editura Eminescu, București, 1972, pg. 47-57. Cercetătorul urmărește în cele șapte strofe ale poeziei postume: *Cîntecul lăutarului*, versificația, semantica, motivele poetice, specificînd: „Concluzia noastră principală are însă un caracter cu totul diferit: am încercat să dovedim că, precum Schubert s-a deghizat în figura unui muzicant sărac pentru a spune ceva esențial despre nenorocirile sale personale, tot așa și Eminescu a luat masa — de altfel foarte străvezie — a lăutarului prooroc, pentru a vorbi de soarta unui ales de moarte și nemurire” (pag. 211).

Al doilea studiu semnat de Gheorghe Petrușan: *Eminescu și revista Familia* (pag. 494-508), aduce informații deosebite privind orientarea tînărului poet spre publicația budapestană, alături de scrieri inedite, recenzii traduceri, articole, poezii publicate de acesta în diferite etape în coloanele revistei „Familia”. În studiu este inserat momentul înfrînării dintre Iosif Vulcan și Mihai Eminescu la Arad, în 1868, cît și prezența lui Iosif Vulcan, în 1883, la București, la seratele Junimii, audiindu-l pe Eminescu. Cercetătorul surprinde cu multă subtilitate relațiile dintre junimiști și colaboratorii revistei pestane,

dintre cele două direcții culturale și literare în etapa 1868-1880. Ultima parte a studiului urmărește destinul poetului de după 1883, observațiile critice ale lui Iosif Vulcan condamînd indifferența societății românești față de literatură și soarta scriitorilor, momentul morții poetului. Studiul lui Gheorghe Petrușan este o invitație la lectură, oferindu-ne știri, relații și informații inedite referitoare la viața și opera lui Eminescu. Cele două studii prezentate sînt semnul viabil că oamenii de cultură pot fi solidari în jurul lui Eminescu.

Următoarele volume cuprind dialoguri cu eminescologi din lume. Amintim că în volumul al optulea este prezent și profesorul Domokos Sámuel, precum și traduceri din Eminescu în 64 limbi.

Corpusul se încheie cu capodopere și texte eminesciene fundamentale, într-o antologie din poezie, proză, publicistică, texte filosofice. În finalul celor zece volume, autorii au alcătuit o Bibliografie Eminescu, cuprinzînd un istoric al operei eminesciene, al volumelor și edițiilor și al studiilor despre viața și personalitatea poetului.

Corpusul Eminescu are importanță prin sinteza pe care o propune asupra imaginii integrale a lui Eminescu de la opera propriu-zisă la opera critică de receptare. Pe lîngă faptul că este prima încercare de a aduna un colectiv de eminescologi din țară și din comunitățile românești, este un gest onorabil care cinstește prin prestigiul semnăturilor memoria Poetului și arată că analiza operei este fără sfîrșit, că fiecare generație își are un Eminescu al ei, dar că Poetul rămîne același.

Prof. Elena Munteanu

In pragul sărbătorii de 20 August

Minoritățile au fost invitate în Parlament

O întâlnire frumoasă, dar cu un pic de gust amar

Trebuie stopată asimilarea culturală și de limbă a minorităților naționale și etnice din Ungaria! – a spus la întâlnirea din 17 august, din Parlamentul Ungariei, doamna Dávid

subliniat că trebuie să fim conștienți de faptul că în Ungaria probabil nici o singură familie nu se poate mândri că ea este numai maghiară, fiindcă aproape toți avem printre predece-

s-a încheiat cu un program cultural, despre care însă mulți s-au exprimat în mod negativ. Nu se știe cine a fost organizatorul acestui program (AȚRU nici măcar n-a fost consultată în această problemă), dar am putut vedea din nou un program, de care noi, românii, nu am putut fi mândri. Până când din partea sîrbilor un sîrb a recitat o poezie, din partea bulgarilor a cântat o bulgăroaică, la noi cîntecul „Mărioara de la Gorj” a fost interpretat de o femeie, după nume româncă, dar care nu este membră a comunității române din țară. Discutînd și cu reprezentanții Autogovernării pe Țară, care au fost de față, cu tot dreptul s-au formulat cîteva întrebări: De ce nu ne putem prezenta valorile noastre autentice în Parlamentul țării? Ce treabă avem noi cu o melodie din Gorj? De ce nu sîntem contactați în astfel de probleme?

Ne putem imagina că a fost mult mai comod să se organizeze un program cu artiști din Budapesta (poate a fost și mai ieftin), dar totuși: conducerea țării sau organizatorii cum pot fi atît de nepretențioși ca pentru același public (președinți și ziariști de minoritate) să prezinte același program ca și la ziua minorității din aprilie, de la Casa Radio din Budapesta?

Eva Iova

Moment solemn în fața coroanei maghiare

Ibolya, ministru al justiției. La serbarea milenară, organizată pentru minorități, în pragul zilei de 20 August, președinții autogovernărilor de minoritate au avut o întrevedere cu noul președinte al țării Mádî Ferenc și cu ministrul Dávid Ibolya, în Parlamentul de la Budapesta. Președintele republicii a ținut o scurtă cuvîntare în care a subliniat că ungurimea n-a uitat niciodată acel sfat al lui Ștefan cel Sfînt ca să primească străinii, „veneticii” cu prietenie, fiindcă aceștia îmbogățesc cultura poporului maghiar. Domnul Mádî Ferenc a accentuat că se bucură că prin noua lui demnitate va avea ocazia să cunoască mai bine viața și problemele minorităților din Ungaria, va putea participa la manifestări culturale ale naționalităților. Președintele Ungariei este convins că integrarea țării în structurile europene nu înseamnă nici un pericol pentru naționalități, în ceea ce privește tradițiile și limba lor.

Doamna Dávid Ibolya a vorbit mai amănunțit despre legăturile dintre populația majoritară și cea minoritară, accentuînd că numai acela poate accepta și înțelege cultura și istoria altora, care și-o cunoaște și pe a sa. Ministrul ungar al justiției a

sorii noștri bunici sau străbunici de altă naționalitate. Este una dintre trăsăturile caracteristice ale poporului maghiar că are mai multe rădăcini – a apreciat Dávid Ibolya, considerînd că țara ungurească nu are de ce se rușina. Întotdeauna am fost și sîntem o țară primitoare. – a declarat domnia sa, menționînd că Ștefan cel Sfînt a hotărît cu înțelepciune cînd a dorit că în loc de garduri își va înconjura țara cu prieteni, cu aliați. Doamna ministru a arătat în continuare, că după schimbarea sistemului, partidele politice din Ungaria întotdeauna au fost de acord în cele mai importante probleme ale politicii de minoritate.

Nu s-a vorbit însă la serbarea milenară de joi despre rezolvarea reprezentanței în parlament a minorităților, dar, într-un interviu dat *Foii românești*, președintele Autogovernării Românești pe Țară din nou și-a manifestat convingerea că partidele politice vor face tot posibilul ca din 2002 și minoritățile din Ungaria să aibă reprezentanți în Parlament. Traian Cresta ne-a spus că are speranțe că noul președinte al țării va fi receptiv și înțelegător față de problemele minorităților din Ungaria.

Întîlnirea din Parlament

Delegația AȚRU în județul Hunedoara

În perioada de 11–13 august, o delegație a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria s-a întretinut într-o vizită oficială în județul Hunedoara. Din delegația condusă de Traian Cresta, președintele AȚRU a făcut parte Tiberiu Juhász, șeful Oficiului, precum și Gheorghe Ardelean, președintele Comisiei relațiilor externe.

Cu ocazia vizitei, la sediul Consiliului județean Hunedoara oaspeții au purtat tratative cu dr. Mihai Rudeanu, noul președinte al Consiliului, iar la prefectura județului cu prefectul Sorin Apostu. În cadrul convorbirilor, după un scurt schimb de impresii, a fost redactat și pe urmă semnat *Protocolul de colaborare multilaterală și de stabilire a unor relații privilegiate*.

Părțile semnatare au convenit următoarele:

– se va acorda o atenție specială relațiilor dintre membrii Bisericii Ortodoxe;

– se vor face demersuri pentru adîncirea și dezvoltarea legăturilor dintre instituțiile de învățămînt;

– în viitor se vor realiza proiecte comune în domeniul culturii;

– se va pune un accent pe dezvoltarea relațiilor între autoritățile administrației publice locale și autogovernărilor locale, în redarea cunoașterii reciproce în domeniul administrației publice;

– se vor facilita relații de cooperare între mediile de afaceri, încurajînd forme de cooperare economică, comercială.

Cele două părți au căzut de comun acord că în proiect au fost tratate repere executabile, iar după semnare urmează să treacă la concret.

Astfel, la sfîrșitul lunii septembrie va urma o vizită la Deva, cînd se va face un schimb de experiență în diferite domenii de activitate. La această vizită de lucru vor lua parte, în primul rînd, educatoarele și președinții autogovernărilor românești.

Salonta va fi localitate înfrățită cu Budapesta

Demszky Gábor, primarul Capitalei a fost oaspetele orașului Salonta la festivitățile de 20 August din orașul de frontieră din vecinătatea comunei Micherechi. La întîlnire, Tódor Albert, primarul orașului din România și-a exprimat speranța ca frontierele de tip Shengen nu vor izola localitățile populate de maghiari din România de țara-mamă, Ungaria. Cu ocazia vizitei, primarul Budapestei a acordat 5 milioane de forinți pentru renovarea sălii festive a casei maghiarilor din Salonta.

Șt. F.

Din nou întrebarea: cine este maghiar?

În ziua de sărbătoare, la 20 August, Orbán Viktor, premierul ungar i-a primit în Parlament pe reprezentanții organizațiilor maghiarilor de peste frontieră. La întîlnire s-a discutat din nou despre problema stabilirii criteriilor conform cărora se va decide, cine dintre cetățenii din țările din vecinătatea Ungariei va putea primi statutul de maghiar. În toamnă, Guvernul Ungariei va înainta Parlamentului o lege, prin care dorește să asigure maghiarilor de peste frontieră unele facilități din învățămînt, culturalizare, sănătate, cîmpul muncii în Ungaria. Conducătorii organizațiilor reprezentative și-au exprimat poziția fermă în această problemă: maghiar este cel care se declară de ungar, dar totatunci trebuie să dovedească în mod convingător că vorbește și limba.

Șt. Frățean

Distincție pentru Ana Oros Simon

Cu ocazia serbărilor milenare au fost acordate și în acest an diferite distincții importante de stat. Printre cei distinși se numără și Ana Oros Simon, căreia ministrul învățămîntului al Republicii Ungare i-a conferit distincția „Trefort Ágoston”. Ana Oros Simon, originară Micherechi, este director adjunct al Departamentului pentru relațiile cu minoritățile din cadrul Ministerului Învățămîntului.

–an–

Ne-am dus în România după hrană sufletească

– Despre un curs de perfecționare pentru profesori –

În perioada dintre 2-12 august s-a organizat la Mamaia cea de-a VIII-a ediție a Cursului de Perfecționare pentru cadrele didactice care predau româna în țările din jurul României. La aceste cursuri au participat 60 de cadre didactice, printre care și opt din Ungaria. Inițiativa și organizatoarea a fost Fundația Culturală Română.

Întâlnirea din acest an și-a propus să promoveze și să intensifice legăturile culturale, științifice și spirituale cu românii din afara granițelor. Prelegerile au fost susținute de profesori și cercetători de renume din București și din alte centre universitare ale României. În cadrul prelegerilor și la dezbateri au fost abordate teme de actualitate privind literatura, cultura națională, istoria; care ar fi rolul limbii și literaturii române și al manualelor de limbă și literatură română utilizate în școlile românești din țările vecine cu România, ca mijloace de păstrare a identității culturale, deziderate ale învățământului modern.

Deschiderea cursurilor a fost în ziua de 3 august, la Universitatea „Ovidius” din Constanța, în afara de organizatorii și coordonatorii cursurilor prezenți fiind rectorul Universității și academicianul dr. Augustin Buzura, președinte și Angela Martin, vicepreședinta Fundației Culturale Române. Președintele Fundației, în cuvântarea de deschidere, a apreciat că Fundația Culturală este cea mai dinamică instituție culturală bugetară din România: în cei zece ani de existență scoate 20 de publicații, face cât mai mult – mai mult decât au ajutat banii – pentru românii din jurul României. „România este o singură națiune, pentru care trebuie să facem totul. Și să fim mindri de ceea ce facem.” Distinsul om de cultură a mai adăugat că Fundația este nu numai pentru o (singură) vară, ci pentru tot timpul și că „trebuie să ne ajutați, să vă putem ajuta.”

La rândul său, profesorul Adrian Babalu, rectorul Universității a prezentat noul institut de învățământ superior. Astfel am aflat că universitatea înființată în

1997 are 10.000 de studenți, o mie de cadre didactice și este o universitate cu o dezvoltare dinamică, cu condiții moderne de viață (aer condiționat, scaune de piele ș.a.) – despre care ne-am convins în timpul celor zece zile. Universitatea are facultate de medicină, de litere, științe economice și altele. În acest an, 11.200 de candidați din întreaga țară s-au prezentat la examenul de admitere.

După cum am mai amintit, temele cursurilor, prezentate de conferențieri renumiți, au fost variate și foarte interesante. Fără îndoială, cel mai apreciat a fost cursul istoricului literar Dumitru Vatamaniuc, editor al operei integrale a lui Mihai Eminescu, de la care am aflat că ediția realizată în 16 volume s-a terminat și va ajunge încă în acest an la cititori. De aceeași admirație s-a bucurat și Nicolae Gheran, autorul ediției critice „Opere” de L. Rebreanu, care ne-a vorbit ore întregi despre marele prozator, figură emblematică a literaturii române din secolul nostru. După prelegere, domnul profesor ne-a mai stat la dispoziție, iar la o cafea ne-a vorbit încă mult despre marele romancier. Am aflat lucruri noi și interesante, mai ales despre șederea scriitorului la Giula, despre aventurile lui Rebreanu, pe care nu le-am cunoscut până acum.

Fiind o universitate de vară cu participanți din mai multe țări, în program au figurat și seratele delegațiilor, care, trebuie să mărturisesc, au fost foarte bune și interesante pentru toți. La aceste serate ne-am putut cunoaște reciproc, dar am avut și posibilitatea unor convorbiri libere, prin care am putut cunoaște

modul de trai, felul de conviețuire a acestor grupuri de români cu majoritarii (excepție fiind Republica Moldova, unde românii nu sînt minoritari). Grupul nostru, al românilor din Ungaria, s-a prezentat foarte frumos, întocmind o imagine istorică generală despre românii din Ungaria, prezentându-ne cultura, limba, modul de organizare, folclorul – mai ales dansul și cîntecul popular din Micherechi. Dar am și pregătit o mică gustare cu mîncăruri și băuturi originale din Ungaria.

În aceste zece zile am trăit într-un anturaj cu adevărat românesc, unde ne-am lărgit cunoștințele, ne-am îmbogățit vocabularul și, cum zicea prietenul meu Vasile: „Ne-am hrănit bine truște și sufletește. Am plecat în România ca niște acumulate epuizate și ne-am întors acasă bine încălcați”. – Și asta în toată puterea cuvîntului, cu multe cunoștințe noi, cu zeci și zeci de cărți și manuale românești.

După cum a reieșit, programul cursului de perfecționare a fost bine întocmit, iar organizatorii au fost atenți la respectarea strictă a programului. Cazarea și masa, asigurate de Fundația Culturală a fost la Hotelul „Dacia”, din stațiunea Mamaia, pentru care ne exprimăm și pe această cale mulțumirile noastre, la fel și Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, care a sprijinit cheltuielile de deplasare.

Sîntem convinși că tot ce am auzit și văzut a fost de mare folos, și vor putea fi folosite în munca noastră de toate zilele, în procesul instructiv-educativ din școală.

Gheorghe Netea
profesor, Micherechi

Curs tradițional la Sinaia

Universitatea din București a organizat în anul acesta, în perioada 21 iulie-15 august, la Sinaia, Cursurile de vară și colocviile științifice de limba, literatura, istoria și arta poporului român. Acest lucru a fost posibil datorită colaborării dintre ministerele învățămîntului din România și Ungaria.

Cursurile au fost organizate pentru profesorii care predau limba română în școli generale ori licee, cît și pentru studenții care doresc să cunoască și să-și aprofundeze cunoștințele de limba și literatura română. Au participat la prelegeri și seminarii studenți și profesori din 16 țări, printre care: Ungaria, Elveția, Franța, Germania, Italia, Japonia, Rusia. Numărul mare de participanți – 80 la număr – arată interesul deosebit de care se bucură aceste cursuri. Din Ungaria au sosit 8 participanți, printre care profesorii Gheorghe Ardelean din Cenadul Unguresc, Maria Paulic de la Otlacla-Pustă, Eva Moldovan din Giula, Rusznayk Aladár, de la Bătania, Cornel Nișu de la Aletea. Conducătorul grupului am fost eu, autorul articolului.

După sosirea la Sinaia am completat un chestionar, în baza căruia am fost repartizați pe grupe. Am făcut parte din categoria avansatilor, iar cursurile speciale ne-au fost ținute pe toată durata de profesorul dr. Petre Dușu. Ni s-au prezentat teme de istoria literaturii, despre contribuția literaturii religioase la întemeierea limbii române, despre predare-învățare. Subiecte interesante au fost și cele privitoare la metodele de predare folosite la orele de limba și literatura română.

Prima prelegere la care am participat a fost ținută de academicianul Marius Sala, directorul Institutului de lingvistică al Academiei Române: Limba română – limbă romanică. Din această prelegere am reținut și definiția genealogică a limbii române, pe care aș vrea s-o redau mai jos: „Limba română este limba latină vorbită în mod neîntrerupt în partea orientală a Imperiului Roman, cuprinzînd provinciile dunărene romanizate (Dacia, Panonia de Sus, Dardania, Moesia superioară și inferioară), din momentul pătrunderii limbii latine în aceste provincii și pînă în zilele noastre.”

În ziua următoare, profesorul universitar dr. Gheorghe Chivu a

prezentat tema „Elemente de limbă veche în poezia lui Mihai Eminescu.” Cu această ocazie au fost analizate cîteva din poeziile lui Mihai Eminescu, considerat cel mai mare poet al românilor din toate timpurile. Printre conferențieri invitați a fost și profesorul dr. Gheorghe Doca, cu care am avut un fructuos schimb de păreri pe teme gramaticale și de la care fiecare cursant a primit gratuit trei cărți (Limba română – structuri fundamentale, Limba română – structuri morfo – sintactice și lexicale, Limba română – probleme de sinonimie gramaticală și de cultivare a limbii.), care pot fi folosite ca un îndrumar la lecțiile de gramatică.

În perioada șederii noastre la Sinaia, timpul liber l-am completat cu drumetii la Piscul Cînelui și la Babele sau cu excursii organizate cu autocarul la Brașov, Predeal, Bran și Sighișoara. În numele grupului nostru țin să mulțumesc tuturor organizatorilor și forurilor care ne-au înlesnit participarea la cursuri.

Aș propune organelor competente, ca pe viitor cursurile de perfecționare din România pentru profesorii din Ungaria să se încheie odată cu toate celelalte grupe.

Adică, în acest an Universitatea din București a organizat cursurile de vară în perioada 21 iulie-15 august, iar noi am participat în perioada 22 iulie-5 august. Ar fi fost de preferat ca să plecăm mai tîrziu și să ne întoarcem și noi pe 15 august, pentru a participa la ceremonia de închidere a cursurilor. Aș vrea să mai menționez că înainte de plecarea spre țară ni s-a înmînat fiecăruia dintre noi o diplomă de participare și cîte-o adeverință din care reiese că am efectuat un număr de 45 ore de curs practic și prelegeri. Acest număr de ore poate fi inclus în cadrul celor 120 de ore obligatorii pe care fiecare profesor este obligat să le efectueze în decurs de șapte ani.

Ca fost participant la cursurile de vară, recomand colegilor care sînt interesați și de limba și cultura poporului român să se folosească de posibilitatea asigurată de Ministerul Învățămîntului și să participe la aceste cursuri de la care te întorci mereu reînforțat, cu noutăți interesante și proaspete.

Daniel Negrea
profesor

Botez Nou Testamental

Duminică, 20 august 2000, Biserica Baptistă Română din Micherechi a avut o sărbătoare deosebită. Șapte persoane au încheiat legă-

mântul cu Dumnezeu prin botez. Cu această ocazie clădirea bisericii a fost neîncăpătoare. Rudenii sau prieteni ale celor care s-au botezat au

participat cu bucurie alături de membrii bisericii la acest Serviciu Divin special.

Această sărbătoare a fost împodobită și de fanfara din Lipova, România care a fost însoțită de domnul Gheorghe Gros, președintele Autogovernării din Bichișciaba. Predica a fost prezentată de conf. univ. dr. Emil Bartoș, decanul Facultății de Teologie a Universității Emanuel din Oradea România. Actul botezului a fost oficiat de pastorul bisericii Daniel Burtic.

Dorim din toată inima celor care duminică s-au botezat, ca toată viața lor să fie fericiți cu Domnul Isus.

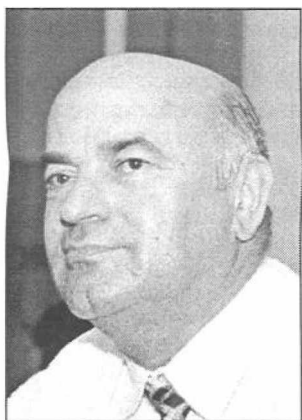
— Nicoleta —

„În via lui Isus intră să lucrezi...”

Corul Bisericii Baptiste „Golgota” a concertat în județul Bichiș

A slăvi pe Creatorul Lumii se poate în multe feluri: cine a primit darul proorociei — vestește Evanghelia, cine este înzestrat cu darul de-a cînta — cîntă spre lauda lui Dumnezeu, cine a primit o slujbă — ține mereu de slujba lui, în acea comunitate unde l-a așezat Tatăl Cereș să lucreze.

Maria și Gheorghe Ardelean din Bichișciaba (originari din Chitighaz), pentru câțiva ani au primit o misiune la Ambasada Ungariei la București. Fiind membrii bisericii baptiste din Bichișciaba, ei au căutat și în capitala României o comunitate, unde se pot zidi spiritual. Iar de cînd au aflat Biserica Baptistă „Golgota”, de atunci în fiecare duminică și vineri se duc „la Golgota”, să-și depună păcatele, să-L preamărească pe Dumnezeu împreună și să intre în via lui Isus cu frații de acolo. Astfel s-a născut ideea, ca în perioada 18–20 august corul acestei biserici — care a fost însoțit și de doi păstori, Daniel Mariș și Trandafir Popovici — să concerteze în câteva comunități baptiste din județul Bichiș. Munca de misiune a început sîmbătă seara în biserica baptistă din Bichiș și a continuat în ziua următoare, înainte de masă, la Bichișciaba. Două comunități maghiare, unde după cum a mărturisit și pastorul Daniel Mariș: „Am fost primiți cu o căldură sufletească deosebită.” Este vorba

Gheorghe Ardelean,
consilier economic la
Ambasada din București

despre două biserici care au un rol special în viața familiei Ardelean, în primul rînd că sora Maria s-a întors la Dumnezeu într-un concurs de împrejurări și în circumstanțe deosebite, participînd la un curs de limbă engleză la Bichiș. Deci, ambele biserici sînt legate de istoria acestei familii”. Duminică după-masă corul a dat un concert și în adunarea din Chitighaz, iar seara la Mi-

cherechi. Aceste comunități românești nu au fost necunoscute pentru fratele Mariș. Fiind născut la Curtici, a avut ocazia să-i mai întâlnească pe unii din acești frați. „Dacă la Micherechi am fost pentru prima dată, sînt impresionat de lucrarea bisericii de aici și de mărturia pe care o are biserica. La Chitighaz m-am bucurat să văd o biserică plină. Am înțeles că au fost români și din alte comunități evanghelice, din biserica penticostală.” — am aflat de la pastorul Mariș.

A te preda în slujba lui Dumnezeu înseamnă: „...să aduceți trupurile voastre ca o jertfă vie, sfîntă, plăcută lui Dumnezeu: aceasta va fi din partea voastră o slujbă duhovnicească.” — aflăm la Romani, capitolul 12:1. Dacă vrem o biserică vie, activă, cum este Biserica Baptistă „Golgota” din București cu 1160 de membri, trebuie să primim sfaturile Apostolului Pavel!

A. Brad

În cinstea Mântuitorului

„Mă rog ca toți să fie una, cum Tu Tată ești în Mine, și Eu în Tine; ca și ei să fie una în noi, pentru ca lumea să vadă că Tu M-ai trimis” Ioan 17:21

În perioada 9-13 august 2000 a avut loc la Sibiu conferința creștină „În Cinstea Mântuitorului”, conferință organizată de Alianța Evanghelică din România, misiunea Alege Viața și Radio Vocea Evangheliei Sibiu. La reușita conferinței un aport deosebit l-a avut și implicarea bisericilor locale. Întîlnirea a avut un caracter interconfesional. Atît organizatorii, cît și participanții aparținînd mai multor confesiuni (baptiști, penticostali, creștini după evanghelie, oastea domnului etc.)

Scopul acestui eveniment a fost acela de a-l da cînte și slavă Mântuitorului Isus Cristos, pentru lucrarea Lui binecuvîntată în România în ultimii zece ani și pentru a ne întări în credință, ca în continuare să facem lucrarea și voia Lui Dumnezeu. Conferința a oferit participanților un program variat, fiind organizate mai multe seminarii pe diferite teme pentru elevi, studenți, pastori, învățători și pentru orice lucrător în via Domnului; de asemenea, în fiecare zi au avut loc concerte de muzică

creștină, acestea contribuind la reușita sărbătorii date în cinstea Mântuitorului.

Un accent deosebit s-a pus pe generația viitoare, pe tinerii și studenții de azi, la acest eveniment participînd și șase tineri din Biserica Baptistă din Micherechi.

La seminariile studenților s-a atras atenția că studenții creștini au o mare responsabilitate pentru a se apropia de studenții din lume, de cei „pierduți” din cauza că „sunt prinși într-un spirit de pesimism în ceea ce privește viitorul lor, ca urmare ei caută plăceri deșarte și trăiesc numai pentru ziua de azi. În aceste lucrări încercăm să mergem unde sunt ei, nu numai geografic, ci și cultural prin evanghelie.” — a spus David Rice, misiunea Alege Viața. Scopul lucrării în centrele universitare din România este transformarea studenților rătăciți în lideri-slujitori, după modelul lui Cristos.

Noi, tinerii din Micherechi, am venit acasă cu dorința în sufletele noastre ca să ne implicăm mai mult în lucrarea de misiune în rândul tinerilor din jurul nostru care nu-l cunosc pe Cristos și să fim „sare și lumină” nu numai la universitate sau facultate, ci în orice domeniu, în fiecare zi.

Janet Cefan și Onesim Cosma

Programul de duminică al bisericilor baptiste

Cenadul Unguresc

ora 9.30 și 14.00 — serviciu divin

Chitighaz

ora 9.00 — oră de rugăciune

ora 10.00 și 15.00 — serviciu divin

Micherechi

ora 9.00 — oră de rugăciune

ora 10.00 și 17.00 — serviciu divin

Pagină realizată de Nicoleta Burtic
Foto: Aurel Pap

Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul

Ultima mare sărbătoare din calendarul bisericesc (anul nou bisericesc începe la 1 septembrie și se încheie la 31 august), va fi în data de 29 august, când prăznuim *Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul*.

Sfântul Ioan Proorocul este socotit ultimul mare prooroc al Vechiului Testament și în același timp a fost cel care a anunțat și pregătit împărăția cerurilor. El mărturisește despre Hristos prin venirea Căruia se vor împlini Scripturile: „Eu botez cu apă; dar în mijlocul vostru Se află Acela pe Care voi nu-L știți, Cel Care vine după mine, Care înainte de mine a fost și Căruia eu nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintei.” (Ioan I, 26-27).

În timpul când propovăduia Ioan Botezătorul, rege era Irod – nu Irod cel Mare care, căutând să-L omoare pe Iisus, a ucis patru sprezece mii de prunci, ci fiul acestuia – care își luase de soție pe *Irodiada*, femeia fratelui său Filip. Căsătoria aceasta era acuzată (declarată) de Sfântul Ioan Botezătorul ca fiind nelegală (nelegitimă): „Nu-ți este îngăduit să ții pe femeia fratelui tău” (Marcu 6, 18), motiv pentru care Ioan a fost prins și aruncat în temniță.

„Iar Irodiada îl ura și voia să-l omoare, dar nu putea. Căci Irod se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt, și-l ocrotea” (Marcu 6, 19-20).

Nu după mult timp a fost ziua de naștere a lui Irod și la acea aniversare s-a făcut ospăț mare, la care au fost invitați toți dregătorii țării. Atunci, la acel praznic, a dansat înaintea regelui *Salomeia*, fiica Irodiadei din prima căsătorie. Regele amestecat de băutură i-a zis fetei: „Cere de la mine orice vei voi și îți voi da.” Și i s-a jurat: „Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu” (Marcu 6, 22-23). *Salomeia* nu știa ce să ceară și a întrebat-o pe mama sa. Irodiada i-a spus să ceară Capul lui Ioan Botezătorul. Când a auzit ce dorește, regele s-a întristat, dar „pentru jurământ și pentru cei ce ședea cu el la masă”

Sfântul Ioan Botezătorul cu aripi. Icoană. Muzeul Mănăstirii Cozia

(Marcu 6,25) i-a împlinit dorința și i-a adus capul lui Ioan pe tepsie.

În ceea ce privește împlinirea acestui jurământ, la slujba Vecerniei din 29 august se spune: „Mai bine ar fi fost de ai fi mințit, și să dobândești viața, decât să te ții de jurământ și să tai capul Înaintemergătorului.”

Părintele *Nicolae Steinhardt* ne oferă o altă rezolvare a jurământului: „Ar fi putut prea bine să-i explice fetei: „Ți-am făgăduit până la jumătatea regatului meu, dar omul acesta prețuiește mai mult decât jumătate din regatul meu, așa încât nu ți-l pot da; cere-mi altceva.” Irod însă nu caută nici o soluție la jurământul făcut, ci doar îl împlinește.

Astfel se sfârșește viața celui care, pentru viața aspră dusă în pustie și pentru marea sfințenie a vieții sale, i se spune *înger în trup*.

Mântuitorul Hristos ne spune cine este Sfântul Ioan Botezătorul: „Acesta este cel despre care s-a scris: Iată, Eu trimit înaintea fetei Tale pe îngerul Meu, care va pregăti calea Ta de dinaintea Ta. Vă spun Eu vouă: între cei născuți din femei, nimeni nu este mai mare decât Ioan; dar cel mai mic întru împărăția lui Dumnezeu este mai mare decât el” (Luca 7, 27-28). Însuși Iisus Hristos mărturisește despre Ioan că este un înger în trup. Pentru aceasta, dar și pentru viața sa, pictorii de icoane îl arată pe Înaintemergătorul Domnului ca fiind un om cu aripi.

Hristos-Domnul a mai spus un lucru care ne poate mira că „cel mai mic întru împărăția lui Dumnezeu este mai mare decât el”. Cu privire la aceasta, Biserica ne învață că deși Ioan era primul de sub Lege Legea Vechiului Testament), deși a fost Înaintemergătorul și Botezătorul lui Hristos, el nu a primit botezul creștin în numele Sfintei Treimi. De aceea, el este socotit mai mic decât oricare dintre locuitorii împărăției lui Dumnezeu.

Astfel, el va sta cu sufletul în iad, împreună cu proorocii și dreptii Vechiului Testament,

până ce Domnul, după răstignirea Sa, va coborî acolo spre a-i slobozi (elibera).

Cercetând personalitatea Sfântului Ioan, putem spune despre el că a fost un om al virtuților. A fost puternic în credință, un mare postitor și rugător, a avut curajul să arate păcatul în care trăia regele Irod, a avut mare dragoste față de Hristos, dar mai ales s-a smerit înaintea Domnului zicând: „Acela (Hristos) trebuie să crească, iar eu să mă micșorez” (Ioan 3, 30).

Marele Prooroc, Înaintemergătorul Domnului, se dădea astfel la o parte, cu inimă curată și cu bucurie, făcând loc Celui Care a venit să lucreze mântuirea întregului neam omenesc.

Ar fi bine să-l luăm și noi ca pildă și să avem curajul nu să arătăm păcatul altora, ci să ne mărturisim noi înșine toate păcatele, toate micile noastre răutăți și neînțelegeri, ca să putem primi iertarea lui Dumnezeu. Va trebui să avem curaj să-L mărturisim pe Hristos. Societatea modernă de astăzi ne lasă „libertatea” de a-L alege sau de a nu-L primi pe Mântuitorul Hristos. Din păcate, mulți nu-L aleg pe Hristos, neștiind că fără El nu avem nici o valoare. Numai prin păstrarea legăturii cu Biserica Îl vom mărturisi pe Hristos, Îl vom avea ajutor și mântuitor al sufletelor noastre.

În afara Bisericii putem să căutăm oricât, dar nu-L vom găsi pe Dumnezeu cel adevărat.

Este bine să amintim că această dată – 29 august – este zi de post în orice zi s-ar afla (chiar și în zi de duminică). Biserica a orându-i zi de post pentru că nu se poate să ne veselim când ne aducem aminte de Tăierea Capului Cinstiului Prooroc, a celui ce s-a hrănit numai cu lăcuste și miere sălbatică.

Pentru că a mărturisit adevărul i s-a tăiat capul. Pentru noi astăzi nu mai există acest pericol. Dar oare suntem noi mai aproape de Adevăr, de Biserică, de Dumnezeu?

Răspunsul îl știm fiecare dintre noi. Important este să dorim această apropiere.

Ieromonah Paisie

Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 3 septembrie 2000

Apateu	- ora 9.00 - pr. Origen Sabău
Bătania	- ora 9.00 - pr. Ilie Ciocan
Budapesta	- ora 10.00 - pr. Marius Maghiaru
Cenadul Unguresc	- ora 9.30 - pr. Aurel Becan
Chitighaz	- ora 9.30 - pr. Florin Olteanu
Ciorvaș	- ora 10.00 - pr. Teodor Marc
Crîstor	- ora 9.00 - pr. Alexandru Șereș
Giula I	- ora 10.00 - pr. vicar Pavel Ardelean, Ier. Paisie
Giula II	- ora 9.00 - pr. Petru Pușcaș
Jaca	- ora 10.00 - pr. Cosmin Pop
Micherechi	- ora 9.00 - pr. Ioan Bun
Otlaca-Pustă	- ora 9.00 - pr. Teodor Rocsin
Săcal	- ora 11.00 - pr. Origen Sabău

Vă atragem atenția că din motivul renovării interioare a Catedralei Sf. Nicolae din Giula, Sfintele Slujbe sînt săvîrșite în Sala Festivă a Episcopiei, aflată în Parcul Sf. Nicolae.

Programul Adunării „Oastea Domnului” din Micherechi

Duminică	ora 17.00 - program religios
Marti	ora 18.00 - oră de rugăciune

Cum ne comportăm în lăcașurile de cult ale altor religii sau confesiuni

Încă din primele secole, Biserica a dat o serie de prescripții canonice prin care a interzis frecventarea lăcașurilor de rugăciuni ale ereticilor și rugăciunea împreună cu ei (can. 45, 64, 70, 71 apostolic; 11 Trulan etc.). Cultul fiind expresia dogmei, deci a credinței, participarea la cultul ereticilor ar fi însemnat acceptarea ereziei. Apartenența la o religie, la o Biserică sau la o confesiune reprezintă o identitate dată de calea pe care ți-o oferă religia sau confesiunea respectivă. De vreme ce ești convins de *autenticitatea*, de *siguranța* și *eficiența* căii pe care mergi, este de dorit să nu o iei pe căi lătrălnice spre a nu te pierde.

Trăim însă într-o lume în care dialogul ecumenic (intercreștin) și interreligios este o realitate.

Dacă un ortodox, intrînd în biserica altui cult, va avea simțămîntul că acolo este prezent Hristos, i se poate închina făcîndu-și semnul crucii așa cum i se închină și în biserica ortodoxă. Dacă nu va percepe această prezență, nu se va închina, pentru că nu are cui. În respectul lăcaș de cult se va purta însă cu desăvîrșită bună-cuviință.

EXCURSII „PE DOUĂ ROȚI” (5)

Săptămîna trecută am vizitat două orașele în care am avut fericita ocazie să admirăm urma înalțărilor noastre, care spre bucuria noastră n-au trecut prin lumea aceasta fără să ne lase moștenirea lor spirituală. Dacă vă aduceți aminte, spre deosebire de zona bihoreană, la Giula și la Bichiș am văzut biserici, cimitire și, în general, măturile care ne dovedesc că românii de pe aceste meleaguri erau gazde bune și că în relația lor bunăstare, majoritatea lor n-a uitat nici de îndatoririle către națiune. În această săptămînă vom parcurge traseul Bichiș-Bichișciaba-Ciorvaș-Otlaca-Pustă. Aceasta cu intenția ca să facem cunoștință cu încă trei comunități românești. Unele dintre ele sînt mai puternice, iar în altele flacăra romănității abia-abia mai licărește. Dacă o să fiți atenți la ceea ce o să vedeți și o să auziți, veți afla și explicația anumitor fenomene caracteristice comunităților românești. Decl, cu ochi și cu urechi deschiși, sus pe biciclete!

Bichișciaba

Poate puțini știu că în reședința județului Bichiș, e adevărat cu în număr mai redus, dar românii se numără printre băștinașii orașului. Urmele lor se pot surprinde deja în prima parte a secolului al XVIII-lea. De altfel Bichișciaba are un caracter marcant de naționalitate. Dacă răsfoim cartea de telefoane, abia găsim nume de familii ungurești. Știați că în a doua parte a secolului trecut, acesta era orașul cu cea mai mare populație slovacă – cam 30 de mii de suflete – din întreaga lume?

Dar să revenim la românii din Ciabal! Aceștia și-au construit biserica cu Hramul Sfîntului Nicolae în anul 1837, prin neobosi-

ta stăruință a preotului Nicolae Oșorhan, care a cutreierat întreaga țară ca să facă colectă pentru ridicarea unui lăcaș de închinare. Această biserică mică, dar îndreptățit declarată monument istoric se află pe calea Bartók Béla nr. 53. Merită o atenție deosebită iconostasul de vreo 200 de ani, care a fost adus în 1913, de la Siclău. Românii din Bichișciaba de azi nu sînt descendenții populației băștinașe, ei s-au stabilit aici venind din satele din împrejurimi. Un sfat util poate fi, ca înainte de a porni la Ciaba merită să contactați autoguvernarea românească de acolo, pentru a primi cîteva idei, ce să mai vizitați în afara bisericii.

Ciorvaș

Dacă ne continuăm drumul de la Bichișciaba pe șoseaua națională care duce spre Orosháza, la o distanță de 20 de km e comuna Ciorvaș. Aici se află o mică comunitate românească compusă din

numai cîteva familii. Ele sînt descendențele românilor de la Giula, veniți pe aceste meleaguri la sfîrșitul secolului trecut. Capela modestă cu hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavril este pe piața Széchenyi nr. 2. Puținele familii românești din sat se ocupă cu agricultura. Dacă o să stați de vorbă cu români de aici, la aceștia puteți constata că și acum mai sînt conștienți de rădăcinile lor giulane.

Otlaca-Pustă

Propun ca de aici să ne continuăm drumul spre miazăzi. Ca să ajungem la următoarea noastră stație, la Otlaca-Pustă, trebuie să trecem prin Gerendás, apoi să ne continuăm traseul spre Újkígyós, dar înainte de a ajunge la această localitate, o luăm către Medgyesbodzás. Pe această șosea, la stînga o să aflăm un drumuleț care ne duce în Pusta Otlăcii, cum își numesc

otlăcanii satul. Majoritatea locuitorilor sînt și azi români. Otlaca-Pustă este cea mai tînără localitate românească din Ungaria. Are un trecut de abia un secol. Acum 100 de ani, în locul satului se afla o pustă cu cîteva sălașe. La îndemnul gospodarului Ștefan Rusu din Otlaca, (azi Grăniceri în România), peste de o sută de familii s-au stabilit aici. Ele au primit gratuit pămînturi de la acest Rusu, poreclit și cunoscut și azi ca „Părădaică” care practic a cumpărat întregul teren al satului și din jurul acestuia. Ștefan Rusu și soția sa Zenobia Drăgan au devenit personalitățile legendare ale satului. Despre binefacerile și faptele nobile ale acestora sătenii și acum ne pot povesti. E adevărat, existența localității li se datorește în mare parte lor. Biserica ortodoxă română a fost ridicată în anul 1912 – ghiciți din banii cui? Financatorul lucrărilor era bineînțeles Ștefan Rusu, fapt care este eternizat și printr-o inscripție din biserică. Românii din Otlaca-

Pustă, avînd conducători spirituali vrednici, întotdeauna erau buni creștini care țineau la legea lor ortodoxă. În micuța școală și acum se predă limba română. Din păcate, generația mai tînără prea puțin practică limba străbunilor. Plîmbîndu-ne prin sat, merită să mai uităm de timpul accelerat și să ne mai așezăm pe laviță cu bătrînii, să-i ascultăm și să deslușim puțin taina supraviețuirii. Otlăcanii sînt buni povestitori. Unul dintre ei a și devenit vestit. Povestile lui Mihai Purdi, ai cărui descendenți mai trăiesc și azi, au apărut și în formă de volum în redactarea etnografului Alexandru Hoțopan. Un prieten de-al meu mi-a povestit că el a trăit numai 3 ani la Otlaca, dar crede că o viață întreaga nu se va despărți sufletește de acest micuț colț ascuns al lumii.

Încheierea traseului săptămînii

Cred că Otlaca-Pustă este un loc potrivit ca să ne încheiem aici ziua. Posibilități deosebite de cazare nu o să aflăm, dar dacă pe drumet îl ajunge noaptea, cu siguranță nu va fi lăsat în stradă.

De data aceasta ce am văzut? Trei comunități românești numeric mici, care trăiesc în diferite condiții. Una împrăștiată într-un oraș, cealaltă, cu numai cîteva familii, nu mai are nici șansă de supraviețuire, iar ultima, într-un sătuleț ascuns. Înainte de a ne apleca capul la odihnă, să ne mai gîndim puțin la cele văzute și la noile noastre cunoștințe.

Ștefan Crăsta

Aici se vor putea realiza visele copiilor din Săcal

Într-o după-masă fierbinte a unei zile din august, în curtea școlii s-au adunat săcălenii și oaspeții invitați în haine de sărbătoare la inaugurarea clădirii noi a școlii din Săcal. După ce s-a ascultat imnul Ungariei și o poezie recitată de un elev al școlii, dr. Tömösváry Zsolt, vicepreședintele Consiliului județean Bihor a inaugurat noua clădire cu cuvinte de apreciere, subliniind că acum, în pragul noului an școlar, în Ungaria se inaugurează două școli, dintre care una este cea din Săcal. Vorbitorul a accentuat că realizarea acestei instituții de învățămînt este în primul rînd meritul săcălenilor, care în comun, umăr la umăr, au ajutat la lucrările de construire. Este o școală nouă, amenajată cu bun gust. Apoi a luat cuvîntul Samók Gyula, primarul comunei Săcal, care a mulțumit forurilor județene și centrale, precum și săcălenilor, de la mic la mare, pentru realizarea acestei clădiri. A subliniat că fără ajutorul comunei înfrățite Homorod-Merești din România nici nu ar fi putut începe construcțiile. Comuna din județul Covasna-Harghita a asigurat lemnul pentru acoperiș.

După sfîntirea clădirii de către preoții confesiunilor locale, Tömösváry Zsolt a tăiat panglica, copiii și adulții au intrat în noua clă-

dire în care, în viitor, se vor putea realiza visele copiilor din Săcal.

La ora 15.00, oaspeții au intrat în biserică reformată, unde dr. Szekeres Antal, șeful Oficiului județului Bihor a predat primarului drapeul țării, în cadrul unei slujbe ecumenice, la care a asistat, în afară de preotul reformat și predicatorul baptist, și preotul ortodox Origen Sabău.

După terminarea programului oficial, am stat de vorbă cu foști profesori ai școlii care s-au bucurat foarte mult de invitație.

Gheorghe Martin, profesor pensionar:

Este o școală "extra" frumoasă, e școala viitorului. Fără să stric atmosfera acestei sărbători, ca fostul profesor al acestei instituții, accentuez că ar trebui să se pună un accent mai mare pe predarea limbii române, iar în cadrul acesteia să se păstreze tradițiile strămoșești.

Maria Misarăș, învățătoare:

Sînt foarte fericită și mulțumită sufletește că am posibilitatea să văd o școală așa de frumoasă. Totodată doresc domnului director și corpului didactic multe succese și bucurie. Sînt mîndră de

acest rezultat, căci am fost cîndva aici învățătoare, și nu în ultimul rînd, pentru că sînt săcăleancă.

Mihai Ruja, profesor:

Sînt copleșit că în comuna unde am predat 28 de ani, au reușit să realizeze o școală atît de frumoasă și modernă. Sînt pensionar, dar mărturisesc sincer că aș fi fericit dacă aș mai putea să predau în așa condiții... Chiar aș fi capabil să încep acum iarăși noul an școlar...

Teodor Iuhas, profesor:

Mă bucur că pot să fiu de față la un astfel de eveniment. Felicitări săcălenilor că au reușit să mobilizeze tot ce s-a putut, în interesul acestui scop mareț.

Alexandru Trippon, directorul școlii:

La sfîrșitul anului școlar 1997-98, consiliul local a hotărît să se facă reconstrucția totală a școlii generale. Și iată, după doi ani, sîntem gata! Sîntem obosiți, dar plini de optimism și așteptăm sunetul clopoțelului, începutul noului an școlar. Oamenii din Săcal, forurile competente și comuna înfrățită din România ne-au ajutat să realizăm această instituție frumoasă. Trebuie să le mulțumesc tuturor ajutorul și aceste gesturi omenești.

Șt. Oroian

O excursie cu multe învățăminte și cu distracție

Românii din Ungaria au primit și în vara aceasta o șansă din partea domnului Emil Constantinescu președintele României, să petreacă cîteva zile frumoase în România. În ziua de 20 iulie, 48 de români din județul Bichiș și Bihor au luat drumul spre țara vecină. Excursia a avut două părți: înainte de a se odihni la mare, participanții au vizitat cîteva orașe mai mari, cu scopul de a cunoaște cît mai bine țara-mamă, România. Ca un fel de răsplată, după această excursie, au putut petrece șase zile pe litoralul Mării Negre, în tabăra de copii de la Năvodari. Despre impresiile și experiențele acestei călătorii am stat de vorbă cu familia Cserhádi din Giula, care a participat „cu mîlc, cu mare”.

- Știu că călătoriți destul de des în România. De această dată ce a fost totuși cel mai frumos, cel mai interesant? Cred că ați văzut și lucruri noi.

- Întreb pe părinți, Eva și Mihai Cserhádi.

- Întotdeauna cunoaștem o nouă latură a țării. Aceste 10 zile vor rămîne de neuitat pentru noi, dar cred că și pentru ceilalți participanți. Primele patru zile le-am petrecut cu vizitarea unor orașe renumite. Prima zi am stat la Brașov, unde - printre altele - am vizitat Biserica Neagră, orașul vechi, istoric și Muzeul de Istorie. A fost bine că toată lumea a găsit ceva ce tocmai pe el îl interesa. Printre participanți au fost atît liceeni, cît și studenți și profesori. A doua zi a fost puțin mai aglomerată. Ne-am oprit la Bușteni, unde am urcat pe cel mai înalt punct al Carpaților, pe Vîrfurile Babele, care este de peste 2000 de metri. De la Bușteni, am luat drumul spre București, ca să vizităm cele mai interesante clădiri și monumente. Cred că pe toți participanții Parlamentul, adică Casa Poporului, i-a impresionat cel mai mult. Am aflat că această clădire este pe locul trei în topul celor mai mari clădiri de pe Pămînt. Am putut ieși pe acel balcon, unde Ceaușescu și-a ținut ultima cuvîntare în 1989...

- Așa ceva încă nu am văzut: totul e din cristal, din marmură, din lemn, dar toate materialele de construcție sînt din

România. - a continuat Erica, studentă la Seghedin. - A treia zi am petrecut-o la Sinaia, unde am vizitat Castelul Peleș, care este minunat. La Tirgoviște am văzut cetatea de scaun a lui Vlad Țepeș și mănăstirea.

- Zsolt, ție ce ți-a plăcut mai mult?

- Cred că a patra zi - mîrturisește Zsolt, elev al liceului Bălcescu din Giula - Era foarte cald și dimineața am luat deja drumul spre mare. Pe la ora 11.00 am ajuns la Năvodari, unde au fost mii de tineri. Ne-am odihnit și ne-am distrat foarte bine: toată ziua ne-am scăldat în mare, am stat la plajă, iar seara am mers la discotecă. Am mai făcut mici excursii cu autobuzul la Constanța, la Mamaia și la Eforie Sud.

- Foarte repede a sosit vremea cînd a trebuit să ne facem bagajele. - ne povestește Erica. - Ne-am luat rămas bun de la prietenii, pe care i-am cunoscut acolo. Cu inima grea am lăsat în urma noastră toate frumusețile și Marea Neagră, dar sperăm că și în anul viitor vom avea ocazia să participăm la o astfel de excursie în România. Și pe această cale mulțumim organizatorului, Centrului Hurmuzachi de la București, pentru invitație, precum și celor care în Ungaria ne-au ajutat să putem participa la această excursie: Ambasada României la Budapesta și Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria.

Andreea Gurzău

Problema actuală a familiilor: Cît ne costă începerea școlii?

Peste trei zile va începe noul an școlar pentru 960 de mii de elevi din școli generale și 500 de mii de liceeni. Este pentru prima dată, când școala începe la 28 august, și nu la 1 septembrie. Motivul pentru care ministerul învățămîntului a decis ca școala să înceapă mai devreme a fost că în anul de învățămînt 2000-2001 aproape toate sărbătorile naționale cad pe zile lucrătoare, iar programa prescrie obligatoriu 185 de zile de învățămînt. O altă noutate este introducerea vacanței de toamnă în perioada 1-5 noiembrie.

Începutul lunii septembrie, mai nou sfîrșitul lui august, este o perioadă dificilă pentru familii. Tot anul se fac economii pentru ca vara copilul să petreacă o scurtă vacanță într-o tabără, la mare sau la munte, iar imediat după concediu trebuie făcute calculările cît trebuie să economisească familia, ca să poată cumpăra ce trebuie pentru copii. Noi am vizitat o familie cu trei copii din Micherechi, care trăiește la un nivel mediu.

– E adevărat ce arată statisticile, că pentru o familie cu 3 copii, înainte de începerea noului an școlar, se cheltuiesc în general între 70-100 de mii de forinți. Cînd am citit aceste date, n-am vrut să cred, dar acum, cu cîteva zile înainte de școală, trebuie să-mi dau seama că așa este. – ne mărturisește Eva Cioca din Micherechi.

– Aveți trei copii: doi băieți de școală generală și o fiică care acum își începe studiile liceale. Primiți de undeva ajutor pentru acoperirea cheltuielilor de la început de an școlar?

– În anii trecuți, primăria locală a ajutat mult părinții, că a dat pe gratis cărțile și cîte-un pachet de caiete. Deci, cele mai necesare lucruri le primim. Cred că este un obicei bun că la sfîrșitul anului școlar se adună manualele, iar cînd începe școala, ele se împart din nou elevilor, deci nu se face risipă, ci cărțile sînt folosite de mai multe generații. Și în cursul anului copiilor li se atrage atenția să aibă grijă de cărți, căci ele sînt scumpe și ar fi bine să le folosească cît mai mulți. Deci, cu cei doi băieți nu voi avea cheltuieli prea mari, doar haine și încălțăminte va trebui să le cumpăr. E adevărat că astea le cumpără omul și în cursul anului, dar totuși există

acest obicei: pentru început de școală cumpărăm haine noi.

– Și ghiozdane trebuie să cumpărați? Știm că și acestea sînt destul de scumpe.

– Spre fericire, în acest an nu mai trebuie să le cumpăr, au avut grijă de ele în anul trecut. Deci, pentru Attila care se duce în clasa a 2-a și

pentru Gabi, care acum va fi în clasa a 6-a, nu va trebui să cheltui atîta ca pentru Silvia, care își începe studiile la liceul românesc din Giula. Ni s-a spus că prețul manualelor școlare va fi în jur de 15 mii de forinți și pe deasupra trebuie să calculăm cu caiete, creioane, pixuri și celelalte rechizite școlare. Silvia va sta la cîmin, deci și pentru asta va trebui să plătim. Dar sînt mîndră că am copii care cunosc va-

loarea banului, nu cheltuiesc pentru orice. De exemplu, Silvia, din banii pe care i-a primit cu ocazia serbării de rămas bun, și-a cumpărat un calculator, pe care bineînțeles toți trei îl folosesc. Este și acesta un ajutor, căci atunci nu mai trebuie să-i înscriu la ore particulare de informatică. Ce învață la școală, le poate exersa acasă.

– Mai aveți energie și bani pentru a le plăti ore particulare? Știm că și la

sate începe să devină un lucru obișnuit.

– Silvia a învățat engleza timp de un an de la un profesor particular, iar Gabi a umblat la școala de muzică, a învățat să cînte la trompetă. Discutînd cu ei, am aflat că toți trei au chef să învețe la școala de muzică. Silvia va sta în Giula, deci pentru ea va fi mai ușor să învețe muzică. Ea vrea să învețe să cînte la chitară, Gabi va continua cu trompeta, iar pentru Attila ne-am gîndit să alegem fluierul. Și asta este o cheltuială în plus, dar cred că merită. Trăim într-o lume cînd copilul trebuie să fie cît mai dezvoltat, să aibă cunoștințe multilaterale. Este foarte importantă și cunoașterea limbilor străine, a folosirii calculatorului, iar muzica este un bun mijloc ca copiii să găsească un echilibru în această lume modernă, supraîncărcată cu informații.

Eva Iova

Am citit în...

Concursul „Miss România Internațional”, desfășurat săptămîna trecută pe nava-scenă a festivalului „Callatis 2000”, a reunit 12 frumuseți autentice. Concurențele, provenind din rîndul românilor din diasporă, au cel puțin un părinte originar din România și domiciliul stabil în altă țară. Organizatorii au reușit să aducă la Mangalia 12 superbe românce din Marea Britanie, Suedia, Republica Moldova, Franța, Germania, Ucraina, Grecia, Iugoslavia, Belgia și Italia.

Dat fiind caracterul deosebit al spectacolului, organizatorii au avut inspirația de a-l invita pe scenă, ca prezentator, pe unul dintre cei mai însuflețiți apărători ai valorilor autentice românești, actorul Florin Pierșic. Toate cele 12 con-

curențe au trecut cu mare succes probele de concurs, care au constat în testarea cunoștințelor despre tradiții și cultură românească, precum și în prezentarea unui număr la liberă alegere care să le pună în evidență calitățile personale. Aplaudate furtunos de spectatori, frumoasele românce din diasporă au dovedit că, în ciuda accentului căpătat în țara adoptivă, sînt capabile să se exprime cursiv în limba părinților lor și să răspundă corect la toate întrebările legate de România. La proba de aptitudini personale, patru concurențe au dansat, alegînd muzică latino, piese românești sau muzică clasică. Probele de concurs au alternat cu scurte reprezentații oferite de formația Gaz pe Foc și de două doamne ale cîntecului românesc,

Concurs de miss pentru româncele din diasporă

Maria Gheorghiu, care a interpretat două piese în stil ethno, și cîntăreața de muzică populară Matilda Pascal Cojocărița, alături de care concurențele au dat o altă probă: interpretarea frumoasei doine „Ciobănaș cu trei sute de oi”. Juriul, prezidat de Ilie Năstase, a fost compus din primul Mangaliei, Zamfir Iorguș, Draga Corneanu, președinta fundației „Clubul societății civile”, coproducător al spectacolului, Sorin Stanciu, directorul cotidianului „Dimineața”, cîntăreața Maria Pascal Cojocărița, reprezentanta Ministerului Afacerilor Externe, Ireni Comarovschi, reprezentanta „Evenimentului zilei”, Marilena Brinzan și Monica Fusac, cea care a reprezentat România la concursul Miss Univers ediția 1995.

După multe discuții,

juriul a acordat trofeul „Miss România Internațional” concurenteii venite din Marea Britanie, Viktorya Pinyak, născută în urmă cu 21 de ani în Ucraina, căreia i s-a oferit ca premiu un sejur de 10 zile la Hotel „President” din Mangalia. De profesie fotomodel, și vorbind fluent nu mai puțin de cinci limbi străine, Viktorya lucrează în prezent ca translator la Ministerul de Interne în cadrul departamentului însărcinat cu problemele emigranților, părinții ei fiind conducători ai Alianței Creștine Democratice din Ucraina. Pe locul doi s-a situat Cristina Planianin, din Iugoslavia, studentă la Academia de Muzică, secția etnomuzicologie, iar pe locul trei Mariana Moraru, din Republica Moldova, elevă la Școala Antropologică Superoară din Chișinău.

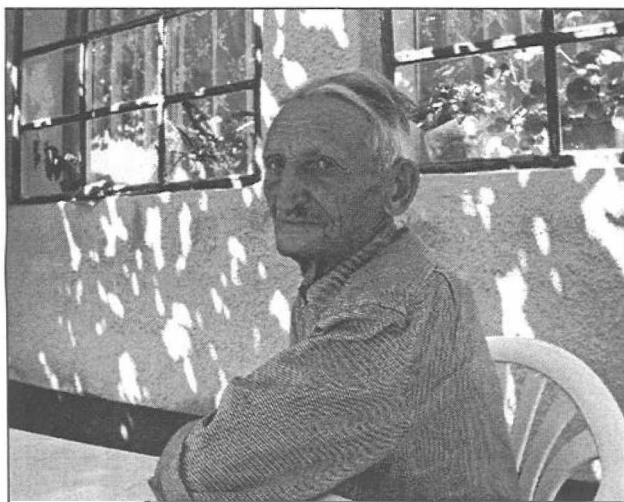
Sub umbrarul cu viță de vie

— Portretul lui Emeric Dürögő din Săcal —

De când îl cunosc, din totdeauna era așa: slab, subțire, uscat, cu zîmbetul rotund, liniștitor pe față. De când flica și ginerile s-au mutat la Giula, în fiecare săptămînă îl vedeam sosind cu autobuzul de dimineață dinspre Debrețin, cu bagaje în mînă. În ultimul timp nu prea îl mai văd venind la Giula. M-am gîndit că are ceva cu sănătatea. Dar nu e așa: el e sănătos, lucrează și azi zilnic în grădină, numai că soția e bolnavă și trebuie să o îngrijească, să fie mereu lîngă ea. Ar mai călători, ar mai veni pe la nepoată și pe la strănepoți. Are însă contact zilnic cu familia prin telefon, și nu e săptămînă ca să nu vină careva: fata, gine-rele sau nepoata să mai ajute, mai ales sufletește. Când l-am vizitat la el acasă și m-am prezentat cine sînt, a fost primitor și m-a invitat într-un umbrar cu viță de vie. Era plăcut, acolo, la umbră, de aceea nu m-a invitat în casă. Mai ales că tocmai atunci era acolo zugravul, ceea ce, cum mi-a și explicat, l-a deranjat în mod deosebit, mai cu seamă că toate lucrurile sînt împrăstiate, l-a cam enervat. Dar, așezîndu-ne în umbrarul cu viță de vie, s-a liniștit puțin.

S-a născut la Jaca, în anul 1910, dintr-o familie română ortodoxă. Părinții vorbeau frumos românește și au fost buni credincioși. Familia bunicilor a donat bisericii ortodoxe române din Jaca și un clopot. Pe vremuri, ei au găsit o țevă de tun, din care au turnat acest clopot. Imre băcsi a trăit pînă în 1940 la Jaca, și apoi s-a mutat la Săcal. Pînă în anii șaizeci a fost plugar, lucrînd pămîntul. Mai întîi împreună cu tatăl său. Au fost ani cînd au lucrat peste 90 de iugăre de pămînt. Dintre cei trei copii din familie, fiecare mai trăiește încă.

După ce în Cooperativă nu „și-a găsit socoteala”, s-au mutat cu soția la Veresegyháza — păstrîndu-și casa din Săcal. Acolo, la Veresegyháza a lucrat 13 ani ca paznic înarmat.

În preajma Capitalei a trăit bine, a avut plată bună, și nu în ultimul rînd: era apreciat, fiindcă întotdeauna și-a făcut datoria, așa cum era învățat de acasă.

La Săcal s-a însurat cu Floarea Burzuc, în anul 1940 s-a născut singura lor fiică — Irma. În 1944 a fost dus pe front. Acolo a căzut prizonier la ruși și a fost dus în Siberia, într-o pustietate aproape nelocuită. Șapte ani a lucrat acolo în mină și într-o fabrică de cherestea. Azi nici nu se pînge, nici nu se laudă cu anii petrecuți în prizonierat, dar simte pînă la oase suferințele de atunci. Reîntorcîndu-se din „ladul” cumplit, acasă l-a așteptat soția și fiicăsa, care pe atunci era deja mărișoară.

Își amintește cu plăcere de cei 13 ani petrecuți la Veresegyháza. Acolo s-a întîlnit cu oameni cinstiți, sîrguincioși și primitori. Dar și familia lui a fost prețuită și cinstită de oamenii de acolo. Cînd s-a pensionat, s-a reîntors la Săcal, stînd aproape de familia fiicei sale și, la urma-urmei, pămîntul bihorean e locul de naștere și al lui bace Imre, și al soției sale.

Azi locuiește în casa construită chiar de el. În curte, în afară de umbrarul încărcat de struguri, sînt și pomi fructiferi bine îngrijiți, stropiți. În grădină am văzut roșii, cartofi, castraveți și tot ce le trebuie.

Păcat că soția s-a îmbolnăvit. El însă se simte sănătos, lucrează zilnic în preajma casei, taie iarba,

strobește via, sapă în grădină. Numai cu zugrăvitul nu prea este împăcat...

Bace Imre are o bătrînețe frumoasă, e înconjurat de dragostea familiei, de fiică, de nepoata sa, de strănepoții săi, pe care îi iubește foarte mult.

În căldura asta arzătoare, strugurii se coc mereu, căci le place temperatura asta neobișnuită. În anul acesta vița de vie numai de două ori a trebuit stropită.

Dacă va face vin și în acest an, pe 4 octombrie, cînd va împlini 90 de ani, vinul probabil mustește... Să-i dea Dumnezeu sănătate și viață lungă.

A fost o discuție frumoasă, sub umbrarul de viță încărcată cu struguri, cu zîmbetul înțelept al unui om care în curînd va împlini 90 de ani de viață.

Șt. Oroian

A ști pentru a trăi

O alimentație echilibrată menține vîrstnicul sănătos!

Vrem, nu vrem, arătăm sau nu, ne simțim ca atare sau nu, după 60 de ani de viață intrăm în vîrstă a treia. Lucrul acesta nu este grav, atît timp cît ne simțim sănătoși și sîntem activi. Pentru păstrarea acestei stări de bine, trebuie să luptăm pe mai multe fronturi. Unul dintre acestea este ALIMENTAȚIA.

Laptele și produsele lactate. Nu trebuie să lipsească din meniul zilnic, reprezentînd aproximativ 1/4 din acesta. Ele sînt o sursă importantă de proteine, grăsimi și săruri minerale, dar, poate cel mai important, este aportul mare de calciu ușor asimilabil; în plus, sînt ușor digerabile. Vom prefera brînză de vaci și telemeaua desărată, laptele dulce sau acru (bătut sau kefir), iaurtul.

Făinoasele nu trebuie excluse din alimentație, dar să fie consumate în cantități mai mici. Ne referim la tăiței, prăjituri de casă, pîine. Aceasta din urmă e preferabil să fie mai puțin albă (aportul de vitamine din complexul B fiind mai mare la pîinea integrală). Este bine să nu consumăm pîinea prea proaspătă (caldă), căci se digeră mai greu. Vom mîncă 3-5 felii pe zi. Mămăliga este recomandată.

Dulciurile sînt un punct nevralgic pentru că ele, deși sînt agreeate de

vîrstnici, pot face mult rău. Așa că, fără să le excludem, le vom reduce. Zahărul — la 1-3 lingurițe pe zi — de cîte ori putem, îl vom înlocui cu miere de albine, care este un aliment minunat, aducîndu-ne multe vitamine și săruri minerale. Marmelada, care pe vremuri era nelipsită în casele noastre, ar trebui să o reintroducăm.

Grăsimile, este bine să le utilizăm în cantități mici, 10-15 g pe zi, unt sau margarină. La gătit, să folosim untdelemnul.

Zarzavaturile le vom consuma fierte în supe și ciorbe, ghivece; cine poate, le poate mîncă și crude, rase cît mai fin, în diverse salate. Ele sînt un aport substanțial de vitamine și săruri minerale.

Verdețurile înveselesc mîncarea. Ele se pun în supe și ciorbe și în salatele de crudități.

Fructele, cît de puține trebuie să intre în meniul zilnic. Le vom consuma, de preferat, crude sau fierte (compoturi) ori coapte.

Lichidele. Și vîrstnicii trebuie să consume cel puțin 1-1,5 litri pe zi, mai ales apă. Apele minerale îmbuteliate sînt bune, dar nu trebuie să exagerăm cu ele, că au prea multe săruri. Sucurile sînt recomandate numai din fructe naturale, preferabil preparate în casă. Sînt recomandate ceaiurile din plante, neîndulcite. Cafeaua, pentru cei obișnuți cu ea, nu trebuie exclusă, dar trebuie redusă la o ceașcă cu o linguriță de cafea pe zi. Ceaiul rusesc este și el admis, dar cu moderație.

Mihai Eminescu

Patria vieții e numai prezentul

Patria vieții e numai prezentul
Clipa de față numa-n ea sîntem,
Sîntem în adevăr. — Iară trecutul
Și viitorul numai o gîndire-s
În van împingeți ce vi-i dinainte,
În van doriți acelea ce-or veni.
Întoarceți-vă-n voi și veți cunoaște
Că toate-n lume, toate-s în prezent.
Tot ce au fost și tot ce-a fi vreodată
Au fost, va fi numai pentru că e.
Nu știți că atingînd pe-un singur om
I-atingi pe toți? Mulțimea e părere.
Spune la mii de inși aceeași vorbă
Și-n mii ea atunci va trezi
Icoană — aceeași și același simț.
Un semn că toți e-n unul, unu-n toți.

În luna Crăciunului din anul 190*, la intervenția Sfintei Fecioare, numitul Rezeda Kázmér, locuitor în Buda, își răstăci definitiv inima bolnavă, care îi făcuse parte de atâtea buclucuri în viață încât fiecă zi pe care o mai trăia îl umplea de uimire.

În acel an, după scurgerea unor lungi decenii, țara găzduia din nou vechea iarnă ungurească. În Ungaria de altădată iarna însemna anotimpul odihnei, al cumpătului și al bucuriilor blajine. În nopțile ei, sufletele de pe un alt tărâm pomeau la drum și, menite scutecele, toamna soseau în Ungaria... Iarna era cumsecade ca un moșneag; din barba sa cernea cu dămicie fulgi de zăpadă iar fuioarele de fum către bagdadia cerului. Așadar, se întorsese iarna altor vremi și în Pesta circulația nu înfuzise se se întrerupă. Dar în jurul Cetății din Buda, mîini sînguinoase de muncitori înlăturau nămeții, căci majestatea-sa tocmai se afla în oraș.

Domnul Rezeda făcea în fiecare seară lungi plimbări pe străzile înzăpezite. Îl încinta lumina lămpilor care se revărsa prin ferestre și poposea pe zăpadă. Inima sa, deasupra căreia purta portretul unei femei, bătea încetinel, împăcată, așa cum părea că toarce un glas al ninsoării. Îndrăgise dangătul clopotelor. În dreptul gardurilor zăbovea îndelung privindu-și umbra culcată pe zăpada cu reflexe viorii. Își petrecerea zilele picotind. Nu se simțea nefericit nici măcar pentru că nu putea să-și vadă iubita, o artistă din Pesta.

În acest răstimp s-a întâmplat ca într-o noapte, în Cetatea Buda să-și facă apariția „femeia în alb”, în legătură cu care slujitorimea curții sporovăia vrute și nevrute cînd se întînea în berăria din Kulmbach, din preajma porții Hofburgului. Această apariție a „femeii în alb” ieșea din comun și datorită faptului că pînă atunci ea nu mai părăsise niciodată Burgul vienez; acum venea pentru înfrîia oară la Budapesta, pe urma Habsburgilor.

Vizita „femeii în alb” la Buda se află consemnată cu exactitate și amănunțime în jurnalul unei anumite doamne din Pesta – Madame Louise; în acele pagini a citit-o și semnatarul îndururilor de față. De dragul autenticității, lucrul cel mai potrivit este să citim cuvînt cu cuvînt pasajele ce se referă la această întîmplare.

... „Majestatea-sa a dispus ca Liszka să se prezinte la ora opt seara cînd avea să asculte cîntecele ei. Din pricina iernii grele, Sándor înhămasse la caleașcă trei cai – zăpada care acoperea străzile atinge grosimea de un metru. Mi-am îmbrăcat blana de tîgru fără să uit obișnuitul încălzitor pentru picioare. Trăsura opri pe Vérmező, la treptele bastionului. Liszka își săltă trena albă iar eu am sărutat-o pe frunte.

– Fii curajoasă, dragă prietenă!

Liszka urcă treptele în grabă, eu am ațipit pe banchetă, în fundul caleștii; buteliile de Moscova răspîndeau o căldură moderată. Ca de obicei, în vis mi s-a arătat bunicul, cu cascheta roșie de honved și mîzgăind pe pereți, cu creta, numere de loterie. M-am deșteptat cu senzația că în jurul caleștii închise ninsoarea îngîna o melodie și că stăteam pe loc ca îngropați sub nămeți. Înspre Vérmező, la mare depărtare, se zărea un felinar cu gaz, încolo domnea o tăcere atît de tulburătoare încît, înfricoșată, mi-am scos din jiletă ceasornicul primit în dar de la șahul Persiei. În penumbră am putut vedea numai că arătătoarele se suprapuneau. În clipa aceea, cine știe unde, poate pe lumea cealaltă, bătu orologiul unui tun. Am numărat bătăile, încet. Era miezul nopții.

M-am cutremurat și, subit, niște flori de gheață îmi săgetară membrele, cu toate că buteliile funcționau ireproșabil. Doamne-Dumnezeule, ce se petrece cu mine, ce s-a întîmplat cu Liszka?

Mi-a trebuit mult timp pînă să pot deschide portiera; ninsoarea o îngropase pînă la jumătate și ceda anevoie; m-am scufundat pînă la genunchi în zăpada cu lîcări trandafirii în jurul felinarului caleștii.

– Sándor! am strigat vizitiul, mai întîi din sînga, apoi din dreapta. Nu mi-a răspuns nimeni, doar calul șăuaș se scutură sub pocladă și își săltă capul.

E o situație dramatică, mi-am zis în gînd și simțeam că faimosul meu singe rece era pe cale să mă lase în plata Domnului. De mult, într-o noapte de iarnă călăream singură pe un drum din pustă. Îl căutasem la conac, în zadar, pe dragul de Elemér, iubitul meu. Îmi hurducam spre casă, prin hîrtoape, inima îndurerată; nesărutate, buzele îmi ardeau de o sete amară și doream să mi se întîmple o nenorocire... Cam așa mă simțeam în bezna nopții de pe Vérmező, deși trecuseră douăzeci de ani de cînd m-am despărțit, fără vîlvă, de Elemér.

Krúdy Gyula

Femeia în alb

Repet, era o situație dramatică, întrucît mă socoteam oarecum răspunzătoare pentru prietena mea, căci ora de concert la majestatea-sa o puse la cale tot bravul A. A. căruia îi datoram atîta recunoștință. Eu nu mai doresc să fiu frumoasă și tină, deși dragostea n-o disprețuiesc cu nici un chip, așa cum cred amicii

mei mai vîrstnici care își imaginează că îmi petrec ziua vegetînd la gura sobei. O, nu dragă K., dumneata care vei citi cîndva aceste pagini și vei scrie romanul vieții mele!... Nu, chiar la acești ani, pentru mine dragostea mai reprezintă un lucru atît de fascinant încît logodnicii mi-i schimb lunar! Pe Liszka o iubeam însă din inimă, căci mulțumită prieteniei sale pline de noblețe și neprecupețire, l-am putut cunoaște pe scumpul de „Bimbi” care, timp de aproape un an, mi-a citit în fiecare seară versuri.

Tropoteam fără rost în zăpada de pe Vérmező. Mă temeam de asasini și de tîlhari, mi-am adus aminte de o prezicere din copilărie după care n-aveam să mor în patul meu... Noaptea era mută ca un cimitir.

Cît timp să se fi scurs?

Sus, în capul scărilor bastionului începu să se zbată flăcăriua unui lămpaș, întocmai ca un cuget chinuit de nesomn. În lumina lămpașului se iviră silueta deșirată a unui bărbat și o față palidă, plictisită, apoi pe trepte se auziră niște pași care se apropiau.

Încă din prima clipă l-am recunoscut pe Rezeda Kázmér, un fel de poet trăsnet care cred că ducea o viață dezmățată; în ultimii ani l-am văzut de mai multe ori prin Buda – veșnic împresurat de bele și prins în mrejele unor iubiri nefericite. Nu băgase de seamă niciodată că am picioare de ciută și habar n-avea că în fața lor îngenunchese regele Milan. Nu îl interesase nici măcar cine au fost bărbații din familia domnițoare care mă iubiseră! Acest Rezeda era un zezec de prisos, un bețivan care, fără doar și poate, avea să sfîrșească într-un șanț.

Acum însă, apariția lui m-a bucurat. Cu cîțiva ani în urmă, cam pe la Crăciun, mă plimbam de braț cu Kázmér pe cîmpia înzăpezită de lîngă Kutyavilla – apoi l-am uitat cu desăvîrșire; ce ispravă nostimă era să te așezi în zăpadă și să desenezi tot felul de figuri! Soarele cobora ca imbușorât în Dunărea înghețată...

Mi-am zis că, poate, domnul Rezeda e beat, căci auzisem că i se mai întîmplă. l-am vorbit cu teamă, de lîngă caleașcă:

– Domnule Rezeda, ce cauți aici pe unde nu zboară nici pasărea?

Mă măsură de sus pînă jos, plictisit, dar nu păru să se mire, defel.

– Cîcă o femeie în alb umblă prin cetate – pe asta am pîndit-o cîțiva înși dinspre grădină. Amicul meu Gráciász o ținea morțic și îndărătul ferestrei unui coridor a zărit o femeie în alb.

(Eu știam că această femeie în alb nu putea fi decît prietena mea Liszka.)

– Ei, și dumneata n-ai văzut-o pe femeia în alb?

Făcu un gest și, pe sub mustața ninsă bombăni:

– O neghibie... Mă duc să beau un grog fierbinte, dincolo de Vérmező.

Mi-am împreunat palmele și am făcut ochii mari, cît am putut.

– Domnule Rezeda, dumneata ești un cavaler și un domn, nu poți refuza rugămintea fierbinte a unei doamne!

– Doamnă?... mormăi veninos, dar n-am luat în seamă remarcă insolentă. Nu mai puteam rămîne singură la ora asta tîrzie, cred că treaba s-ar fi terminat cu lacrimi.

– Eu, aici, aștept pe cineva – o doamnă. Vizitiul a dispărut, nu mă lăsa singură.

– Nu mă pricep, să mîn caii, răspunse cu cinism.

– Caii lasă-i în seama mea, domnule, voi conduce eu trăsura. Dar înțelege, domnule, e o noapte urîță și înfricoșătoare, nu pot rămîne singură.

Domnul Rezeda reflectă un răstimp:

– Mă tem că se închide „Bila de aur” și acolo se servește cel mai bun grog din Buda.

Astfel îmi răspunse năstrușnicul meu cunoscut, care rămase, totuși, pe loc. Scoase din buzunar un trabuc, îi rupse capătul cu dinții și îl aprinse puțînd alene.

– Așadar, pe cine așteptați? Întrebă nepăsător.

– Aseară, prietena mea B. Liszka a fost invitată în Cetate să interpreteze cîteva cîntece ungurești în fața majestății sale...

Schimbarea prin care trecu domnul Rezeda s-ar fi putut vedea de la o poartă. Astfel de scene se întîlesc doar la teatru, în vechile opere, cînd acțiunea se apropie de o poantă. Făcu un pas spre mine și întrebă în șoaptă:

– B. Liszka e în Cetate?

Apoi dezlănțui un potop de vorbe jignitoare pe seama prietenei mele, dar n-am îndrăznit să-l pun la punct; de la nebunul acesta te puteai aștepta să fie îndrăgostit de Liszka, de cea mai aleasă doamnă din Budapesta. Tropăia în zăpadă și gestucla amenințător.

– Asta, fără doar și poate, e opera dumitale, Madame! Artista a plăcut cuiva dintre domnii de la curte, iar dumneata ai strecurat-o în Cetate ca pe o marfă de contrabandă.

Rostul jurnalului meu nu e să consemneze exploziile unui bărbat aiurit, pe jumătate nebun. Am încercat totuși o anumită satisfacție la gîndul că bărbații se mai pot îndrăgosti ca în romane. Iată-l pe acest Rezeda, un cinic cu inima de iască, ce sentimente surprinzătoare purta în sufletul său, noapte, pe Vérmező! Viața e plină de miracole! Nu știu cum o să mă împac cu gîndul că într-o zi va trebui și eu să mor.

Am potolit, cît mi-a stat cu putință, bărbatul nesănătos și pătimaș; în cele din urmă, cu glas plîngăreț, m-a numit în fel și chip – „tîtluri” cu care m-am obișnuit anevoie.

În sfîrșit, pe scări apărui silueta cu blană și trenă albă a prietenei mele; îndărătul ei pășea vizitiul nostru Sándor. Am alergat, însuflețită, în calea ei.

– Scumpa mea, acest netrebnic...

În fața Liszkăi, domnul Rezeda deschise portiera cu pălăria în mîină, cu capul plecat și obraji albi ca hîrtia. Părea un lacheu destoinic sau un îndrăgostit nefericit.

În trăsura, Liszka mi se aruncă la piept, hohotind de plîns:

– Am avut o aventură nemaipomenită, gîfii. După concert m-am pierdut prin palat, am rătăcit prin încăperi întunecoase și condore tăcute, m-am speriat de propria-mi imagine din oglindă, aproape că am leșinat auzind ecoul pașilor mei, credeam că nu mai ies vie din palat căci gîrziile călcau cu atîta zgomot pe condore iar portretele de familie mi-au înfipt mîinile în păr...

Trebuie să mărturisesc că în clipele acelea Liszka era cu adevărat superbă. Ochii ei mari, înlăcrimați, vorbeau plîngînd și rîzînd în același timp, pe buzele care păreau să cînte cuvintele dănuiau ca niște zîne mitite cu pantofiori de aur, umerii săi vorbeau.

– Cine a fost nătarul de adineauri? Întrebă, curioasă, Liszka.

– Ticloaso, observi toți bărbații care nimeresc în calea ta? am întreat-o la rîndul meu, rîzînd.

– Stătea ca un călău, m-am temut că o să mă muște...

– Să vorbim despre lucruri serioase, am întrerupt-o. Cît ai primit?

– O sută de florini, pentru că majestatea-sa nu știe cît valorează banii.

– Cum să nu știe!

Și iată-ne acasă, cu bine. Am băut un ceai și am făcut planuri de viitor.

Nu m-aș mira dacă dimineața, în *Egyetértés* aș citi că la Buda, pe Vérmező a fost găsit un bărbat spînzurat.

Suta monarhului mirosea a tutun – o scosese, cu siguranță, din porttîgaret, dîndărătul trabucurilor negre „Virginia”.

Am impresia că Liszka îmi ascunde ceva. Sper că mîine îmi va destăinui totul.

Și acum, noapte bună, biată femeie care ai suferit atît, tu, *dama cu camelii albe*. Oare se va arăta vreodată cavalerul care va înțelege glasul inimii tale?

Anul 50

Fișier al colaboratorilor FOII (17)

Petru Popuța

debut jurnalistic • profesor • prozator

Deși aparține celui de-al doilea val de studenți de la Școala Superioară Pedagogică din Budapesta, coleg în anul 1951 cu Teodor Bordaș, Teodor Cioca, Octavian Istin, Mihail Papp, Veronica Șași, și chiar dacă ziarul românesc, care apărea în primul an de apariție atunci, își puna mari nădejdi în colaborarea tinerilor studenți, Petru Popuța (n. 1931) [Popucza] a fost unul din cei mai rezervați condeieri, pe modelul intelectualului Gh. Santău. Circumspect cu propriile texte, prelucrând îndelung materialul înainte de a-l trimite redacției, și-a măsurat pe distanțe destul de mari afirmarea la ziarul românesc. Ca și în cazul lui Gh. Santău, între momentul de debut în presă, anul 1953, și cel care-l consacra ca prozator, anul 1982, s-a scurs un timp destul de îndelungat, în care a desfășurat o vie activitate de dascăl de limbă română. De asemenea, în cazul acestui autor recunoaștem profesorul de vocație, care, în ciuda vremurilor și ideologiilor a știut să stea în afara funcțiilor și a compromisiunilor, slujind școala românească cu consecvență și onestitate. Toate rîndurile scrise și publicate de Petru Popuța sînt rezultatul unui entuziasm al libertății sale interioare, pagini memorialistice și proze, care confirmă că literatura a rămas una din cele mai constante și personale preocupări ale scriitorului. Pe de altă parte, formația sa realistă, din zona științelor exacte, a imprimat comportamentului său public și chiar scrisului său

o rigoare și o motivație superioară, la adăpostul cărora a putut să se bucure de pasiunea literară și să mediteze îndelung asupra textelor culese din creația populară.

Ziarul românesc, încă din primul an de apariție, 1951, îl amintește, printre primii 11 studenți în anul I la Școala Superioară Pedagogică (nr. 4, 5 aprilie 1951). E de mirare că dintre acești studenți, doar T. Bordaș, D. Gurzău, Gheorghe Petrujan, sînt prezenți în presa de început. Astfel că, **debutul la ziar** al lui Petru Popuța este unul conjunctural, cu un articol-material despre misiunea pedagogului în școală și societate. Subliniem că acest articol, *Rolul pedagogului în construirea socialismului* (nr. 7, 22 februarie 1953), deși este bine scris, cu logică și argumentație încheiate, fără alunecări în extreme ideologice, este primul și ultimul articol impus de convenția presei de atunci, scris și asumat de Petru Popuța. Poate că așa se explică și prea lunga tăcere a tînărului student și profesor de atunci, care o vreme nu mai publică nimic în paginile ziarului. E o tăcere productivă, fiindcă i-a dat răgazul cuvenit de regăsire în alt spațiu al scrisului, cel al prozei scurte. Din septembrie 1953, Petru Popuța este numit pedagog la școala din Chitighaz, în același timp cu numirea lui Ilie Ivănuș la școala generală din Giula (nr. 20, 2 septembrie 1953). Aproape 20 de ani, Petru Popuța slujește învățămîntul românesc la Chitighaz; în 1954 participă alături de

Nagy Béla și colegul său de școală din Chitighaz Gheorghe Petrujan, la o călătorie de studii în România (nr. 19, 16 septembrie 1954). Chitighazul îi avea în anii 1950-55 printre cei mai buni dascăli și animatori culturali pe Gheorghe Petrujan, Marius Turcu și Petru Popuța, care au format tineri intelectuali, precum Ana Abrudan sau Ștefan Frățean. Cîta vreme a fost profesor la Chitighaz (1953-1972), față de colegii săi de școală, implicații în activități de animatori cultural sau în organismele de reprezentare (uniune culturală, comisii de presă, de învățămînt, inspectorat), Petru Popuța și-a desfășurat activitatea de dascăl cu deosebită corectitudine și onestitate. Perseverența și hărnicia sa profesională i-au adus în anul 1966, cînd era director-adjunct la școala cu limba de predare română din Chitighaz, unul din premiile date cu oca-

zia aniversării a 20 de ani de învățămînt românesc din Ungaria, fiind astfel o recunoaștere publică a muncii prestat acolo.

Ziarul românesc a cîștigat în substanță și valoare prin ieșirea în pagina cultural-literară a lui Petru Popuța, o ieșire tîrzie, în 1982. Textul *Fără rădăcini*, (nr. 38 din 24 septembrie 1982), este și **debutul literar** al autorului de proză scurtă; un debut care, nu numai că-l confirmă în acest gen de scrieri, dar îl și lansează drept unul din cei mai viguroși scriitori de literatură din Ungaria, în imediata vecinătate valorică a lui Ilie Ivănuș sau Alexandru Hoțopan. Numai că Petru Popuța reușește, față de colegii săi autori de proză, un text mult mai complex, contaminat în bună parte de stilul și narațiunea povestirilor populare din zona sa natală, Aletea. De altfel, începînd din acest an 1982 și pînă în prezent, scrieri sale alternează culegeri și prelucrări din povestiri aleeteene cu texte originale, pînă la un punct, cel de suprafață al textului, suprapuse peste modelul primelor. Această fericită întîlnire între creația populară și cea cultă funcționează în cazul acestui autor cu dublă deschidere: de pe o parte, textul său original asimilează secvențe, structuri epice (narațiune, descrieri, portrete) din textul popular, direcționînd chiar și tematica spre o proză memorialistică sau socială, perfecționînd instrumentele prozei. Al doilea cîștig este contaminarea prozei populare, prin prelucrare, cu modele, instrumente epice și stil specifice tipului cult. Deocamdată, volumul din 1993, *Cine-i mai puternic?* (snoave și povești din Aletea) îi recuperează a doua ipostază, cea de culegător și prelucrător, în defavoarea povestitorului cult, original, care este Petru Popu-

ța. Încă de la textul de debut și pînă la cele publicate prin calendarele românești, din ultimii ani, se constată un prozator matur, care-și stăpînește materia epică, reușind texte încheiate în jurul unui nucleu conflictual și cu un final suspendat. Dacă e să amintim că figuri de eroi precum Simion (Vrăjitorul), Mihai Dansu (*Draga*), Ioan Prodan (*Tîrg de Crăciun*), Maria Bălu (*Ludaia de fier*) aparțin lumii sociale a năpăstuiților sorții, slugi, refuzați ai comunității, aduși de existență în pragul unor mari umilințe, astfel de bucăți par să aparțină prozei noastre tradiționale, cu fir epic liniar, dialoguri scurte, concise și un final deschis. Cealaltă categorie de proze ale lui Petru Popuța, prezente în paginile ziarului, între anii 1985-1999, o formează proza de amintiri și evocare, la granița dintre ficțiune și reportaj. Asemenea texte, precum *Draga*, *La trifoiste*, *Masa de praznic*, *Alegere sau votare*, *Țăranii și executorul* sînt proze de factură analitică și biografică, în care evenimentul trăit se cuibărește în spatele unor situații dramatice, cu ușoare nuanțe ironico-umoristice. Fraza narativă a lui Petru Popuța curge fluent, are spectaculozitate, întreține tonul unor dezbateri aprinse și sfîrșește surprinzător, printr-o ieșire imprezibilă. Ca tematică, o astfel de proză se apropie de cea a lui Z. Stancu, iar ca tehnică este o fericită îmbinare între stilul rebrenian și cel istratian. O muzică internă liniștitoare a prozei lui Petru Popuța are meritul de a da o stare de echilibru, ca-n acest final: „Ascultînd melodiile, una mai frumoasă și mai minunată decît cealaltă, li se odihnește trupul și se inseninează sufletul”. E muzica întregii proze, care impune azi o orchestrare din partea lui Petru Popuța, pentru a putea odihni și insenina pe ațiția din cititorii săi. Așteptăm cu interes un volum care să-i reprezinte mesajul deplinului său talent de povestitor.

Cornel Munteanu

Din fișele următoare:
Marius Turcu (18), Edda Illyés (19) și alții

Cu cîțiva ani în urmă, un grup de excursioniști a vizitat orașul vestit Mezökövesd, unde au intrat în muzeul local, să admire veselele rezervoare folclorice „Matyó”. Sala de expoziție nu era prea mare, dar materialul prezentat a fost minunat de frumos: fuste lungi, aproape pînă la glezne, în formă de clopot, șorțurile femeilor și ale bărbatilor cu bogate broderii colorate, cămăși cu mînci largi, cusute bogat, pălării înalte ale feciorilor, leagănul copilărilor mici, cadoul primit de la nănași (toate acestea erau minunate și de neuitat. De la călău la grupul, oaspeții au aflat, ca oameni care trăiesc aici, în marginea Cîmpiei Ungare, au dus o viață foarte grea. Mulți dintre ei au fost silii să plece la muncă sezonieră în regiuni îndepărtate, iar cei rămași acasă, au lucrat în majoritate pe la moșieri. În vitrinele muzeului se aflau documente care atestă acest trai. Vizitatorii, ajungînd la vitrinele respective, au început să le privească cu atenție. Adunîndu-se în grupuri mai

mici, mai mari, ei au început să discute despre cele văzute. La un moment dat, o fetiță s-a adresat vecinei sale.

— *Uie, Crisina, aici în catalogul acesta deschis e o listă cu mincare pe care o primeau zilierii moșierului zi de zi...*

Și a început să citească.

— *Dejunul, luni: pine și slămină. Marți: pine și slămină...*

Miercuri: pine și slămină... și astfel au urmat toate zilele din săptămînă, înșirînd după fiecare zi tot aceleași cuvinte: pine și slămină.

Atunci prietena a stat, exclamînd cu mirare:

— *Cum se poate una ca asta?!! Nu li se făcea greață de atîta slămină?!!*

Iar în momentul acesta, în spatele fetelor, un bătrîn le-a răspuns:

— *Ei, bieții de ei! Nu li-era nicidecum greață de slămină! Poate cei mai mulți nici măcar nu s-au săturat încă de ea!...*

Tinerii au tăcut uimiți, parcă și-ar fi pierdut graiul...

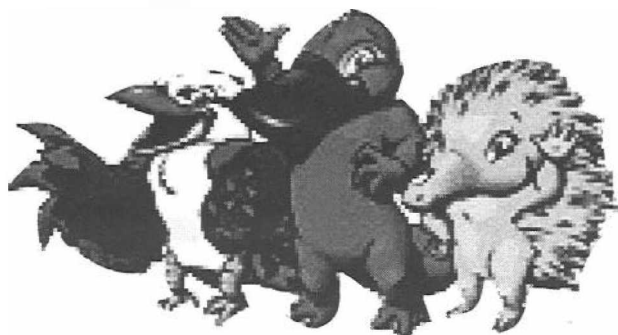
Petru Popuța

Dejunul zilierilor

Mai sînt **21** de zile pînă la debutul Jocurilor Olimpice 2000

Sydney, capitala sporturilor în luna septembrie

La cea de-a 101-a şedinţă a Comitetului Internaţional Olimpic, în septembrie 1993, s-a decis la Monte Carlo că Jocurile Olimpice din vara anului 2000 vor fi organizate la Sydney, în Australia. Printre candidaţi se mai aflau oraşele Berlin, Istanbul şi Manchester. Numai în cea de-a patra etapă a reieşit că Sydney are cele mai mari şanse, chiar mai mari decît Beijingul, care a obţinut cu 2 puncte mai puţin.

Ollie Syd Millie

Australia se numără printre acele ţări, care a participat activ la toate jocuri olimpice din acest secol. Ţara, sau mai precis continentul, a mai găzduit JO, în anul 1956, cînd concursul mondial s-a ţinut la Melbourne.

Despre ţara-insulă trebuie ştiut că este, ca mărime, aproape cît Europa, pe teritoriul său Ungaria ar încapa de peste 80 de ori. Numărul locuitorilor este însă doar de 15 milioane, dintre care 3 milioane trăiesc în Sydney. Oraşul se află în partea de sud-est a ţării, pe malul mării. În această parte a continentului, cu mai mult de 200 de ani în urmă, în 1788 aici a debarcat „Prima Flotă” cu deţinuţi englezi, care au înfiinţat prima localitate europeană din Australia.

Sydney este o metropolă, de şapte ori mai mare decît Budapesta, în direc-

ţia est-vest de 50 de km, iar în cea de nord-sud se întinde pe un teritoriu de 80 de km. Pentru a ne putea imagina mai uşor: ca şi cum Budapesta ar ajunge pînă la Kecskemét.

Simbolul oraşului Sydney este renumita operă, construită în 1973, care este o creaţie arhitecturală unică în lume. Clădirea este înconjurată din trei părţi de mare şi conturul ei simbolizează o navă cu pinzele umflate.

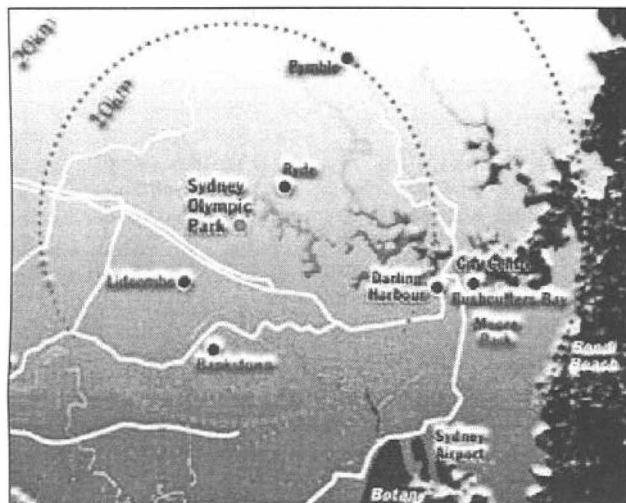
Sydney este un oraş poliglot, unde trăiesc în pace aproape o sută de naţionalităţi.

În perioada cînd se vor desfăşura jocurile olimpi-

ce, între 15 septembrie şi 1 octombrie, adică în primăvara australiană, temperaturile oscilează între 16–20 de grade.

Diferenţa de timp dintre Ungaria şi Australia este de 9 ore. Cînd în Sydney va fi ora 16.00, atunci la Budapesta este numai ora 7.00, dimineaţa. Asta este o veste bună pentru cei care vor să urmărească jocurile la televizor, fiindcă nu vor trebui să petreacă nopţi întregi în faţa micilor ecrane, ca în cazul competiţiilor de la Atlanta.

La JO din Sydney vor lua parte 10.200 de sportivi şi 5.000 de însoţitori.

Satul Olimpic îşi va deschide porţile în ziua de 2 septembrie 2000. Majoritatea concursurilor (23 de ramuri sportive) vor fi organizate în două centre: în Parcul Olimpic din Golful Homebush şi în Portul Darling Harbour. În afara meciurilor de fotbal, care se vor desfăşura pe diferitele stadioane ale oraşului Sydney, toate concursurile vor avea loc în aceste două centre. **Eva Iova**

Jocuri olimpice

			1	3	3	4	5	6
				C				
			17					
8	9	10	11	12	9	7		
	A							
	2	9	10	13	17	9	15	
					T			
9	14	7	16	14	4	1	5	M
			L					
			17					

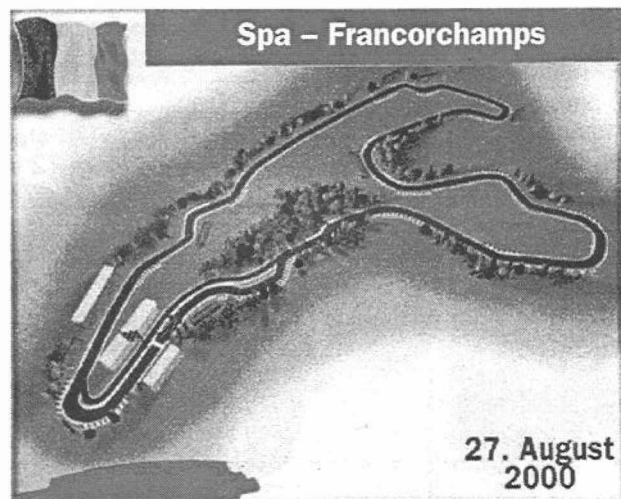
Completaţi desenul, scriind în pătrăţelele orizontale cîte o ramură a sportului. Cifrele indică aceeaşi literă. Dacă aţi reuşit, găsiţi în cea mai lungă coloană verticală oraşul în care vor avea loc jocurile olimpice din anul 2000.

L. B.

Dezlegare:

Sydney / wstism, atletism, canotaj, canoal, handbal, scrimă

Formula 1 continuă în Belgia

27. August
2000

Ringul Spa-Francorchamps din Belgia este unul dintre cele mai vechi, dar moderne, terenuri de Formula 1 de pe glob. Primul „Mare Premiu al Belgiei” de F-1 a fost organizat chiar la începutul competiţiilor F-1, în anul 1950. Acest premiu a fost cîştigat pe atunci de Juan Manuel Fangio cu un Alfa Romeo, iar Ayrton Senna a cîştigat aici 5 concursuri.

Mika Häkkinen:

„Pentru mine, Spa este o mare provocare. Dacă

conduci cu cea mai mare viteză pe porţiunea cea mai rapidă, e o senzaţie fantastică! Cu terenul acesta am personal o „scoateală”: măcar odată trebuie să cîştig. Acum mi-ar conveni cel mai mult.”

Deci, şi de data aceas-
ta merită să urmărim competiţia în faţa micului ecran, între orele 13.50–16.10, pe programul 1 al Televiziunii Maghiare.

Lungimea turului: 6,986 km

Lungimea traseului: 44
ture, 36,592 km. **MIC**

Următoarele meciuri de fotbal

26 august 2000 (sîmbătă)

Bătănia–Magyarbányhegyes	17.00
Doboz–Aletea	17.00
Jaca–Leta Mare	16.30

27 august 2000 (duminică)

Giula–Kiskunfélegyháza TK	17.00
Şercad–Micherechi	17.00

Ultimele rezultate ale echipelor noastre de fotbal

Campionat naţional, divizia II.

Jamina–Giula 0-4

Campionat judeţean, Bichiş, divizia I.

Szeghalom–Bătănia 3-3

Micherechi–Körösladány 4-1

Campionat judeţean, Bichiş, divizia II.

Aletea–Füzesgyarmat 3-2

Campionat judeţean, Bihor, divizia I.

Jaca–Tiszacsege 7-1

Leta Mare–Balmazújváros 1-4

ROMÂNIA

Luni, 28 august
11.00 Callatis 2000 (R) 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Puncte cardinale 13.50 Drumul spre Europa 14.00 Pro Patria 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.30 Serial. Orice e posibil 17.00 Agenția de plasare 17.30 Garantat 100% 18.00 Știri 18.05 Corect! 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.35 Sport 19.45 Iartă-mă! 20.45 Cu ochii'n patru 21.35 Serial. Cazuri ciudate 22.25 Jurnalul de noapte 22.40 Marele Jazz.

Marti, 29 august
6.00 Telematinal 11.45 TVR Cluj 12.00 Serial. Cazuri ciudate 12.50 Drumul spre Europa 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Repere sacre 14.00 Oameni ca noi 14.30 Conviețuiri 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.00 Seniorii cetății 16.30 Serial. Orice e posibil 17.00 Medicina pentru toți 17.30 Garantat 100% 18.00 Știri 18.05 Corect! 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.35 Sport 19.45 Serial. Justiție militară 20.35 Economia 21.25 Amprente 21.40 Telectinemateca. Promotoriul groazei. 22.25 Jurnalul de noapte. 23.45 Marele Jazz.

Miercuri, 30 august
6.00 Telematinal 10.20 TVR Cluj 11.10 Serial. (R). Justiție militară 12.00 Lumini ale creatorilor din umbră 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Telectinemateca (R). 15.15 O vedetă... Populară 16.30 Serial. Orice e posibil 17.00 Impas în doi. Minoră cu doi copii 17.30 Garantat 100% 18.00 Știri 18.05 Corect! 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.45 Serial. Justiție militară 20.35 Recurs la morală 21.20 Film. Inelul cu scorpion 22.25 Jurnalul de noapte 23.15 Lumea dansului.

Joi, 31 august
6.00 Telematinal 10.20 TVR Timișoara 12.20 Serial. (R). Justiție militară 12.10 Tezaur folcloric (R) 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Destinul unei națiuni. 14.00 Conviețuiri 15.00 Evrika 15.30 Bibliotecă pe roți 16.00 De la Est la Vest 16.30 Serial. Orice e posibil 17.00 Casa mea 17.30 Garantat 100% 18.00 Știri 18.05 Corect! 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.35 Sport 19.45 Serial. Justiție militară 20.35 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Cabina de montaj 21.25 Reflecții Rutiere 21.40 Memorialul bucurărilor 22.40 Jurnalul de noapte 22.55 Rock la miezul nopții.

Vineri, 1 septembrie
6.00 Telematinal 11.20 Serial. Justiție militară 12.10 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Cabina de montaj 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Top Voiaj 14.30 Emisiune în limba germană 15.55 Fotbal: Meci în Campionatul Național (etapa a cincea) 18.00 Știri 18.05 Corect! 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.35 Sport 19.45 Ploaia de stele 21.15 Serial. Farmece 22.00 Film. 22.35 Jurnalul de noapte.

Sâmbătă, 2 septembrie
6.00 Ploaia de stele (R) 7.30 Desene animate 8.00 Desene animate 9.05 Serial. Zorro 9.50 Români fără frontiere 10.00 Film. Spionul Dandana 12.10 Serial. F.B.I. C-16 13.00 Arca Marinei 15.15 Auto Club 15.45 Spectacolul lumii 16.15 Serial. Dinastia Strauss 17.10 Telectinopedia 18.10 Serial. Hotel Payne 18.35 Serial. Ai vrea tu! 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Callatis 2000 21.30 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 22.20 Jurnal 22.25 Săptămîna sportivă 22.45 Film. Focul.

Duminică, 3 septembrie
6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universul credinței 8.00 Desene animate. Donald războiul la 50 de ani 8.25 Kiki Riki Miki. Magazin pentru copii 9.35 Desene animate 10.00 Viața satului 11.30 Tezaur folcloric 12.20 De luni pînă duminică 13.00 Național TV Bingo Liberty 16.00 Fotbal: Meci în Campionatul Național (etapa a cincea) 18.00 Serial. Felicity 19.00 Jurnal 19.25 Duminică sportivă 19.40 Film. Cînd un bărbat iubește o femeie. 21.45 Callatis 2000 22.20 Jurnal.

TVR

Luni, 28 august
11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2. 14.30 Medația de interpret (R) 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andreea 16.40 Serial. Femeia ispititoare 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Documentar 18.20 Teatrul liric 20.15 E dreptul tău! 20.55 Sport plus 21.25 Știri 21.30 Retrospectivă premiilor APTR-1996 23.25 TVM Mesager.

Marti, 29 august
6.00 Serial (R). Domnișoara Andreea 7.35 Toți, împreună 8.20 Nouă meserii mari (R) 8.35 Top TVR 2 (R) 9.30 Grădina lui Cupidon (R) 10.45 Un popas pe săptămînă (R) 11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andreea 16.40 Serial. Femeia ispititoare 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Arhitectură și geografie sacră 19.00 Credo 19.50 Spațiu francofon 20.20 Puls 2000 21.05 Călătorind prin țară 21.20 Film. Insula 22.00 Știri 22.05 Documentar 23.00 TVM Mesager.

Miercuri, 30 august
6.00 Serial (R). Domnișoara Andreea 6.50 Serial (R). Femeia misterioasă 7.35 Toți, împreună 8.35 Documentar (R) 9.30 Ferra (R) 10.30 Spațiu francofon (R) 11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2. 14.30 Călătorind prin țară (R) 14.45 Documentar 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andreea 16.40 Serial. Femeia ispititoare 17.30 Telegiurnal TVR2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Documentar 19.00 Film. Serenadă pentru etajul XII 20.15 Mit și istorie 21.00 Călătorind prin țară 21.15 Film. Insula 22.00 Știri 22.05 Documentar 23.00 TVM Mesager.

Joi, 31 august
6.00 Serial (R). Domnișoara Andreea 6.50 Serial (R). Femeia misterioasă 7.35 Toți, împreună 8.20 Antologia jocului popular (R) 8.35 Documentar (R) 9.30 Orizont spiritual (R) 10.00 E dreptul tău (R) 10.30 Arca lui Noe 11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2. 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andreea 16.40 Serial. Femeia ispititoare 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Documentar 18.40 Documentar 19.00 Cinematograful de artă. Apriile 20.15 Tumul de control 21.00 Călătorind prin țară 21.15 Un secol de cinema. Jimmy Stewart – o viață minunată 22.00 Știri 22.05 Enigmatica Terra 22.35 Armonii clasice 23.50 TVM Mesager.

Vineri, 1 septembrie
6.00 Serial (R). Domnișoara Andreea 6.50 Serial (R). Femeia ispititoare 7.35 Toți, împreună 8.25 Virtuozii ai instrumentelor populare (R) 8.40 Serial. Femeia ispititoare 9.30 Documentar 10.00 D'ale lui Mitică (R) 10.30 Arta apărării (R) 11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2 14.30 Tradiții 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andreea 16.40 Serial. Femeia ispititoare 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Televiziunea dragostea mea! 19.00 Grădina lui Cupidon 20.15 Afaceri la cheie 20.45 Călătorind prin țară 21.00 Știri 21.05 Film. Războiul unei femei 23.15 Armonii clasice 23.30 TVM Mesager.

Sâmbătă, 2 septembrie
6.00 Serial (R). Domnișoara Andreea 6.50 Serial (R). Femeia misterioasă 7.35 Toți, împreună 8.20 Osia Lumii 8.50 Călătorind prin țară (R) 9.05 Film. Vacanță de studii 10.40 Film. Ellen Foster 12.10 Veni, Video, Vicii 12.25 Documentar 13.20 Serial. Un inger adolescent 13.45 Știri 13.50 Atlas 14.20 Serial de călătorii 15.15 D'ale lui Mitică 15.50 Serial. Domnișoara Andreea 16.40 Serial. Femeia ispititoare 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.40 Serial. Lumini și umbre 18.45 Top TVR 2 19.35 Adevărate povești hollywoodiene 20.30 Serial. Primul val 21.20 Știri 21.25 Serial Star Trek 22.15 Film. Peripețiile lui Nestor 23.45 TVM Mesager.

Duminică, 3 septembrie
6.00 Serial (R). Domnișoara Andreea 6.50 Serial (R). Femeia ispititoare 8.30 Orizont spiritual 9.00 Ferra 10.00 Un popas pe săptămînă 10.15 Documentar 11.10 Arca lui Noe 11.40 Star Rec. Magazin științific 12.25 Arta apărării 12.55 Desene animate 13.20 Serial. Un inger adolescent 13.45 Știri 13.50 Documentar 14.00 Documentar 14.15 Serial de călătorii 15.15 Medația de interpret 15.45 Serial. Domnișoara Andreea 16.35 Serial. Femeia ispititoare 17.30 Telegiurnal TVR2 17.40 Documente culturale 18.25 Film. Schimbări majore în ultimul moment 20.00 Serial. Primul val 20.55 Știri 21.00 Serial. Beavis și Buttthead 21.25 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Titanic Vals 23.40 TVR Mesager.

Luni, 28 august
21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Reforma la români 0.50 Urmărire generală 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Fotbal Divizia A – Rezumat 3.00 Știrile ProTV – Știrile despre viață pur și simplu 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Marti, 29 august
21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Profesiunea mea, Cultura 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Apropo.ro 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Miercuri, 30 august
21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Profetii despre trecut 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Doctorul casei 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Joi, 31 august
21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Acasă cu Ruxandra Sărau 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Profashion 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Vineri, 1 septembrie
21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Reforma la români 0.50 Urmărire generală 1.15 Acasă la bunica 1.30 Acasă la români 2.30 la-mă acasă 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Sâmbătă, 2 septembrie
21.00 Știrile ProTV 21.30 Fotbal 23.00 Acasă la români 0.30 Retrospectivă – Chestiunea Zilei 1.00 Profashion 1.30 la-mă Acasă 2.00 Acasă cu Ruxandra Sărau 3.00 Echipa mobilă 3.30 Steaua ta norocoasă 5.30 Retrospectivă P@oezia 6.00 Profesiunea mea, Cultura.

Duminică, 3 septembrie
21.00 Știrile ProTV 21.30 Concert extraordinar al Colegiului Pro 22.30 Procesul Etapei 24.00 Echipa mobilă 0.30 Vacanța Mare 1.30 Acasă la români 2.30 Doctorul casei 3.00 Superabracadabra 4.30 Apropo.ro 5.00 Echipa mobilă 5.30 Promotor 6.00 Profetii despre trecut.

PRO TV Internațional poate fi recepționat pe altă frecvență

Pro TV Internațional, singurul canal internațional al unei televiziuni românești care transmite și într-o rețea de cablu din străinătate, și-a schimbat unele caracteristici tehnice.

Astfel, începînd de marți, 22 august 2000, pentru a putea recepționa programele Pro TV Internațional trebuie să schimbați doar frecvența (12198.08 MHz) și simbol rate (12.13), alegînd canalul 2, toate celelalte coordonate tehnice rămînd neschimbate.

Programul PROTV Internațional este cel mai diversificat și extins (află ca ore de emisie, cît și ca acoperire) dintre programele românești transmise în afara granițelor țării.

ÎN LIMBA MATERNA emisiune radiofonică în limba română

28 AUGUST, LUNI (redactor: Petru Cîmpian)
10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00 Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.40 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55 Încheiere.

29 AUGUST, MARTI (redactor: Adam Bauer)
10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.45 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin informativ, date meteo 10.45 Engleza pe înțelesul tuturor – curs de limbă engleză 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

30 AUGUST, MIERCURI (redactor: Anamaria Brad)
10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53 Avangardă, "Ecranul nostru" 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

31 AUGUST, JOI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30 Introducere, cuprins 1990–1994 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.00 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Nota săptămînii de Edda Illyes 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

1 SEPTEMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)
10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.50 Revista presei "Foaia românească" 11.52 Avangardă, "Ecranul nostru" 11.55: Ce e nou la liceul Bălcescu din Giula? – relatează Andreea Gurzău 11.00 "De la pașpe la opse – liceeni" 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Actualități la români din Banatul Sîrbesc – relatează Cornel Mata din Virsej 11.50 Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

2 SEPTEMBRIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Petru Cîmpian)
14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40 Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.50 Recomandări culturale 15.00 Party Time – magazin de muzică ușoară 15.30 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58 Încheiere.

3 SEPTEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Petru Cîmpian)
14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30 Retrospectivă săptămînii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămînii) 15.30 Emisiune religioasă baptistă 15.55 Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești. Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66.14 MHz, poate fi ascultată și pe unde locale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale. Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91.4 MHz, Radio Seghadin 93.1 MHz

Ecranul nostru

30 august 2000 (m1 ora 13.25)
Reluare: 2 septembrie 2000 (m2 ora 10.45)

Programul prevăzut al emisiunii românești:

După o scurtă relatare din săptămîna trecută despre inaugurarea bustului regelui maghiar Ștefan cel Sfînt în centrul Micherechiului, redacția românească va prezenta cîteva comentarii și păreri ale localnicilor care au diferite opinii. A doua temă a programului va fi spectacolul pus în scenă la Giula de renumita regiune română Beatrice Bleonț, care a realizat o variantă modernă a dramei lui Shakespeare: Romeo și Julieta.

Realizator: Tiberiu Boca

O civilizație satească unică în Europa

Maramureșul este o regiune în care s-a păstrat o civilizație a meșteșugului lucrării lemnului, o adevărată comoară a folclorului românesc, conservat pînă în zilele noastre în arhitectură, țesături, port, ceramică.

Cum v-am promis data trecută, în articolul acesta vă povestesc despre excursiile făcute în Maramureș. După o săptămînă încărcată cu prelegeri și ateliere, am avut nevoie și de distracție, de odihnă și excursii. Distracția începea în fiecare vineri cu o seară veselă. În prima vineri (21 iulie), toți participanții și-au prezentat țara: ori într-un mod didactic, ori puțin mai distractiv. (Eu am vorbit și despre comunitatea noastră, fiindcă nu mulți au auzit despre noi.) Seara am încheiat cu cîntece și dansuri populare.

Sîmbătă (22 iulie) ne-a fost greu să ne sculăm din pat, dar curiozitatea de a cunoaște Sighetu Marmatei ne-a ajutat. Cu vechiul „Ikarusz” am ajuns peste tot cu înțîzire. Colega din Basarabia a și glumit cu mine, spunîndu-mi: „E autocar de la unguri”. Dar și eu am știut ce să-i răspund: „Sau poate de la ruși” – și-am zîmbit amîndouă.

Primul popas l-am făcut la Muzeul în aer liber din Sighetu Marmatei, care ne-a fost prezentat de directorul dr. Mihai Dăncuș și de muzeograful Traian Ursu. De la ei am aflat foarte multe lucruri interesante, cele mai interesante vi le împărtășesc pe scurt.

Dincolo de Tisa, în Maramureșul Subcarpatic (azi în Ucraina), se află o bornă pusă de geologi austrieci, care se găsește la egală distanță între Atlantic și Ural. Cum s-a înfîmplat aceasta? În 1875 Societatea de Geografie din Austro-Ungaria marchează centrul geografic al Europei printr-o bornă fixată în Maramureșul din dreapta Tisei de lîngă Dîllove (respectiv Trebușani) și Kostilevka, azi în Ucraina, iar peste Tisa, în România, la circa 2,5 km, în dreptul localității Valea Vișeuului. Punctul acesta exprimă echidistanța dintre coastele arctice ale Norvegiei de Nord, litoralul insulei Creta în sud, coasta irlandeză în vest – Atlanticul – și crestele munților Ural în est. Adică, borna reprezintă Centrul geografic al Europei. Multora nu ne venea să credem, că din punct de vedere geografic ne găseam în CENTRUL EUROPEI.

Dar să ne întoarcem la muzeul care e ca un sat. Am rămas fascinată, uimită de căsuțele, de porțile și de biserica de lemn. În interiorul unei case am văzut mobilierul, instalațiile, unelte, articolele de uz casnic din secolele trecute. Am găsit case și din anii 1704, 1710.

Un al doilea popas a fost Muzeul Memorial Sighet, care nu-i altceva decît o închisoare. Monica Stan, ghidul muzeului ne-a povestit despre istoria închisorii.

Clădirea a fost construită în anul 1897, ca o închisoare de drept comun. În 1944 devine lagăr sovietic pentru deportații în Uniunea Sovietică sau prizonieri români prinși pe frontul de est. Pentru a fi repatriați, treceau prin această închisoare din Sighet. Acest regim se schimbă, și din anul 1948 funcționează ca o închisoare politică. Primii deținuți politici aduși la Sighet au fost 12 elevi de la Liceul „Dragoș Vodă” din localitate, arestați împreună cu profesorul lor. În 5 mai 1950 sînt întemnițați 100 de politicieni, printre ei Iuliu Maniu, Ilie Lazăr și alții, care au participat la fînirea României mari. Sistemul de închisoare politică se încheie în 1955, cînd s-a semnat tratatul de la Geneva, privind drepturile omului. Cei care au supraviețuit (fiindcă vîrsta medie a prizonierilor era 60 de ani) au fost duși în alte părți. Ca închisoare de drept comun a funcționat încă pînă în anul 1977. Din 26 iunie 1997 funcționează ca muzeu. În celulele de aici au fost închiși 80 de miniștri, 43 de episcopi și preoți și 23 de generali. Dar au fost deținute aici și femei, fiindcă închisoarea era mixtă. Citind memoriile și ascultînd CD-urile din pereții celulelor (s-au înregistrat cîteva interviuri cu deținuți, care au supraviețuit chinurile) am aflat că în afara închisorilor mixte au existat unele exclusiv pentru femei: Mislea, Arad, Dumbrava, Miercurea Ciuc.

Bărbați și femei își amintesc despre viața cotidiană din închisoare și despre cum au putut supraviețui împrejurările grele. Unii au sculptat cruci și icoane din lemn; preotul Tertulian Langa a scris poezii pe șervețele; am văzut și un dicționar francez-român și englez-român (2 volume) întocmit în prizonierat de Alexandru Negulescu pe hîrtie de împachetat. Nu pot să descriu momentele impresionate pe care le-am trăit aici și starea sufletească în care am vizitat celulele.

Văzînd „NEAGRA” (celula de pedeapsă) m-au trecut fiorii. Aici au fost închiși deținuții considerați recalcitranți, ei erau izolați în obscuritate totală, înlînțuiți de inelul din centrul celulei.

MORTII îi urma NAȘTEREA și RENĂȘTEREA care dă un accent patetic CREDINȚEI, SPERANȚEI și IUBIRII, fără de care nu s-ar fi putut supraviețui.

Dar să povestesc și despre ceva mai frumos. După masa de prînz la restaurantul „Curtea veche” din Sighetu Marmatei (dacă faceți o excursie prin zona aceasta, opriți-vă la restaurantul acesta, fiindcă are o listă de bucate bogată cu mîncăruri gustoase),

am vizitat localitatea leud cu bisericuța de lemn greco-catolică cu o înălțime peste 22 de metri. În trecut se numea catedrala de lemn din Maramureș, construită în anul 1917.

De aici am luat-o spre Bărsana, unde am vizitat mănăstirea cu măicuțele ei. Munca lor m-a impresionat, au de toate în grădină: legume, zarzavaturi și nu lipsesc nici animalele. Am stat de vorbă cu maica stareță, am sugerat o idee pentru comunitatea noastră românească din Ungaria. Pentru anul viitor să facem o excursie cu circa zece elevi, ca și ei să cunoască Maramureșul, realitatea credinței, să vadă lăcașurile de rugăciune chiar la Mănăstirea Bărsana. Maica stareță ne așteaptă cu mult drag.

Obosiți de programul bogat am ajuns tîrziu în Baia Mare. După cină ne-am pus la o parte pentru ziua de mîine, știînd că iarăși va urma o altă excursie.

Duminică (23 iulie) am plecat la Săpînța, unde am vizitat Cimitirul Vesel, care a fost foarte interesant pentru mine. Parcă nici n-ar fi cimitir, totul era în culori vesele. Vă puteți imagina cruci de lemn sculptate (cioplite), vopsite, și pe fiecare cruce o poezie? Mi-am și notat cîteva versuri:

1. Aici eu mă odihnesc
Stan Dumitru mă numesc și
aici moi odihni în fața bisericii.
Hăi Irina fata me tu
de mama ta grijă că trăie
tot supărată că nare fecior
nici fată. Pe fecior
lam îngropat iar tu ai
plecat din sat sa trăie
tot cu bănat că de mine
so-ngrîjit pînă cîasu
ceam murit și am venit
aici nmormint că eu
viața o lăsai la 79 de ai.
Mr. 1988.

2. Ardăte focul taxi ce-ai
venit de la Sibiu cît e țara
Românească na fost loc ca
să oprească numa lîngă casa
noastră pe mine să mă
loiască pîrinții rău săi nă-
căzască de nimic nu-i așa
dor mare ca cuconu cînd
îți moare nici nu este
supărare cu cucoana cînd
îți moare pîrinții cît or
trăi ei pe mine
mor jăli în veci vei
fi în gîndul nostru
MR. la 3 ai 1978

Cine a prelucrat lemnul, cine a scris acestea versuri? El se numea Stan Ion Pătraș, a fost un țaran căruia îi plăcea să lucreze cu lemnul și să scrie poezii. L-am vizitat și casa, care azi e casă muzeu.

Știu că în Maramureș – după practica veche – cimitirul e în jurul bisericii, dar tot mă gîndeam: cum e mai bine să fie cimitirul lîngă biserică sau mai departe? Cînd este o nuntă, mireasa și mirele trec pe lîngă cruci. Pe lîngă morți. Or, nunta este o mare sărbătoare veselă. Cum împacă maramureșeanul sentimentul de fericire supremă cu cel de tristețe profundă. Cred, că la Săpînța fenomenul a fost rezolvat. Mirele și mireasa pot trece fără să se întristeze prin Cimitirul Vesel. Nu te mai gîndești la moarte.

De aici am plecat spre Negrești Oaș să vizităm Muzeul Satului Oșenesc, prin care ne-a călăuzit Olga Morar, muzeografa. Aici – ca și în muzeul din Sighet – am văzut fel de fel de căsuțe din lemn, unelte de uz casnic, moară de apă, etc.

Ziua aceasta s-a încheiat după masa de prînz la „Hanul lui Pinte” din zonă.

Despre celelalte excursii voi povesti în săptămîna viitoare.

Vera Gurzău

